

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että sähkömarkkinalakiin lisätään sähkömarkkinoiden sopimuksia koskeva uusi luku. Luku sisältäisi keskeiset säännökset sähköverkkoon liittymistä, sähkön siirron edellyttämää verkkopalvelua ja sähkön myyntiä koskevan sopimuksen tekemisestä, muuttamisesta ja irtisanomisesta sekä jakeluverkonhaltijan ja sähkön vähittäismyyjän sekä asiakkaan sopimusrikkomuksista ja niiden seuraamuksista. Kauppa- ja teollisuusministeriön nykyisin antamiin liittymisehtoihin ja sähkönmyyntiehtoihin sisältyvät keskeiset periaatteet ehdotetaan siirrettäväksi lakiin. Samalla luovutaisiin ministeriön oikeudesta päättää sopimusehdoista. Ehdotuksen mukaan sopimusehtoja tai hintoja saisi muuttaa yksipuolisesti vain sopimuksessa tai laissa yksilöi-

dyllä perusteella. Liittyjällä olisi muun ohessa oikeus hinnanalennukseen jakeluverkonhaltijan viivästyessä liittymän kytkemisessä. Sähkökäyttäjä voisi saada vakiokorvausta sähköntoimituksen keskeytyksen johdosta, paitsi jos keskeytys on vähäinen. Myös vastuutaho eri sopimussuhteissa määritellään. Ehdotetuista säännöksistä ei voitaisi sopimuksin poiketa kuluttajan vahingoksi. Muissa sopimussuhteissa säännökset olisivat pääsääntöisesti tahdonvaltaisia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään vuoden 2000 alusta.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen sisältyviä liittymisehtoja ja sähkönmyyntiehtoja voitaisiin käyttää vielä kahden vuoden ajan lain voimaantulosta.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1	3.2. Sopimuksen tekemistä, muuttamista ja irtisanomista koskevat säännökset	10
SISÄLLYSLUETTELO	2	3.3. Jakeluverkonhaltijan ja sähkönmyyjän sopimusrikkomukset ja niiden seuraamukset	11
YLEISPERUSTELUT	3	3.4. Sähkökäyttäjän sopimusrikkomukset ja niiden seuraamukset	11
1. Nykytila	3	4. Esityksen vaikutukset	12
1.1. Lainsäädäntö	3	4.1. Taloudelliset vaikutukset	12
Sähkömarkkinalaki	3	4.2. Organisatoriset vaikutukset	12
Kuluttajansuojalaki	3	5. Asian valmistelu	12
Tuotevastuulaki	4	5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	12
Sähköturvallisuuslaki	4	5.2. Lausunnot	12
Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista	4	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	14
Käytäntö — sähkömarkkinoiden sopimukset	5	1. Lakiehdotuksen perustelut	14
1.2. Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö eräissä muissa maissa	6	2. Voimaantulo	31
Yleistä	6	3. Säättämisyjärjestys	31
Norja	6	LAKIEHDOTUS	33
Ruotsi	7	LIITE	39
Englanti ja Wales	7	Rinnakkaisteksti	39
Euroopan unioni	7		
1.3. Nykytilan arviointi	8		
2. Esityksen tavoitteet	9		
3. Uudistusehdotus	9		
3.1. Ehdotuksen rakenne ja säännösten soveltamisala	9		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalaki (386/1995) tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1995. Lain keskeisiä periaatteita ovat sähkön tuotannon, myynnin ja ulkomaankaupan avaaminen kilpailulle sekä verkkotoiminnan jääminen alueelliseksi verkonhaltijan yksinoikeudeksi. Sähkömarkkinoiden valvontaa varten ja sähkömarkkinoiden toimivuuden edistämiseksi on perustettu asiantuntijavirasto, sähkömarkkinakeskus. Sekä verkonhaltijoille että pienasiakkaita kohtaan määräävässä markkina-asemassa oleville sähkömyyjille on laissa asetettu erinäisiä velvoitteita: liittämisen-, siirto- ja toimitusvelvollisuus. Aiempaan tilanteeseen nähden suurin muutos oli siirtovoite. Se merkitsee verkonhaltijan velvoitetta siirtää kohtuullisin ehdoin kenen tahansa omistamaa sähköä verkossaan.

Sähkömarkkinalain nojalla on annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös liittymisehdoista ja sähkömyyntiehdoista (781/1995). Liittymisehdoissa määritellään jakeluverkkoon liittymisen osalta jakeluverkonhaltijan ja asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet. Sähkömyyntiehdoissa määritellään sähkömyyntiin liittyvät myyjän ja asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet. Mainittuja ehtoja sovelletaan asiakkaan nimellisjännitteen ollessa enintään 20 kilovoltia eli käytännössä sähkön pienkäyttäjien kanssa tehtäviin sopimuksiin. Tilanne on nykyisin kuluttajansuojan osalta sama kuin se oli sähkömarkkinalakia edeltävän sähkölain (319/1979) aikana, jolloin lain nojalla oli niin ikään annettu yleiset sähköntoimitusehdot (kauppa- ja teollisuusministeriön päätös 479/1980).

Eräät keskeiset sähkömarkkinalain säännökset, etenkin siirtovoite, tulivat voimaan asteittain. Lain voimaantulo merkitsi alussa kilpailun avautumista vain suurille sähkökäyttäjille. Sähkömarkkina-asetuksessa (518/1995) säädetyn 500 kilowatin tehorajan alle jäivät asiakkaat — käytännössä

pienyrietykset ja kaikki kuluttajat — olivat vuoden 1997 alkuun asti kilpailun ulkopuolella. Vaikka tehoraja poistui vuoden 1997 alusta, merkittävä osa kuluttajista jäi tässä vaiheessa toimitusvelvollisuuden piiriin. Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta (332/1998) tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 1998. Lainmuutoksella sähkömarkkinalakia täydennettiin sähkötaseiden hallintaa ja selvitystä sekä tyyppikuormituskäyräjärjestelmää koskevilla säännöksillä. Tyyppikuormituskäyräjärjestelmän käyttöönotto parantaa sähkön pienkäyttäjien mahdollisuutta kilpailuttaa sähkömyyjä, koska järjestelmän myötä kilpailuttamisen edellytyksenä aikaisemmin ollut, kalliin sähkön kulutusta tunneittain rekisteröivän mittarin hankkimisen vaatimus poistuu pienkäyttäjiltä.

Kuluttajansuojalaki

Kuluttajansuojalaki (38/1978) on yksi keskeisimmistä kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä suhdetta koskevista laeista. Kuluttajansuojalaki koskee kulutushyödykkeiden tarjontaa, myyntiä ja muuta markkinointia elinkeinonharjoittajilta kuluttajille. Lakia sovelletaan myös silloin, kun elinkeinonharjoittaja välittää hyödykkeitä kuluttajille. Kuluttajansuojalaissa kuluttajana pidetään luonnollista henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeen pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten. Elinkeinonharjoittajana pidetään luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammatillisesti pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittaviksi.

Kuluttajansuojalain 3 luku koskee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisen sopimuksen kohtuuttomia ehtoja ja 4 luku yksittäisen sopimuksen sovittelua ja tulkintaa. Kyseisten lukujen säännöksiä sovelletaan myös sähköä koskeviin kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisiin sopimuksiin. Kuluttajansuojalain 3 luvussa säädetään, että elinkeinonharjoittaja ei saa käyttää kulutus-

hyödykettä tarjotessaan sopimusehtoa, jota kulutushyödykkeen hinta ja muut asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen on pidettävä kuluttajan kannalta kohtuuttomana.

Sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo kuluttaja-asiamies. Markkinatuomioistuin tai eräissä tapauksissa kuluttaja-asiamies voi kieltää elinkeinonharjoittajaa tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymää jatkamasta kohtuuttoman sopimusehdon käyttämistä taikka uudistamasta sellaisen tai siihen rinnastettavan sopimusehdon käyttämistä, jos tämä on kuluttajansuojan kannalta tarpeellista. Kieltoa on yleensä tehostettava uhkasakolla.

Kuluttajansuojalain 4 luvussa säädetään kuluttajan kannalta kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta. Lisäksi luvussa on sopimusehdon tulkintasääntö. Sen mukaan, jos ilman kuluttajan myötävaikutusta laaditun ehdon merkityksestä syntyy epä tietoisuutta, ehtoa on tulkittava kuluttajan hyväksi.

Tuotevastuulaki

Vuoden 1994 alusta tuotevastuulaki (694/1990) on koskenut myös sähköä. Tuotevastuu koskee tuotteesta, kuten sähköstä, henkilölle tai omaisuudelle aiheutuvasta vahingosta johtuvaa korvausvastuuta. Korvausvelvollisia lain mukaan voivat olla tuotteen valmistaja tai tuottaja, tuotteen Euroopan talousalueelle tuonut ja siellä liikkeelle laskenut, eräät maahantuojat sekä tuotetta omaan markkinointiin.

Tuotevastuulain mukainen vastuu perustuu siihen, ettei tuote ollut niin turvallinen kuin kohtuudella voi edellyttää. Vastuu ei riipu tuotteesta vastuussa olevan huolellisuudesta. Kyse on siis huolimattomuudesta riippumattomasta, niin sanotusta ankarasta vastuusta. Turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen aiheuttamat henkilövahingot on korvattava täysimääräisesti. Omaisuusvahinkojen korvaaminen tulee kyseeseen vain, jos vahingoittunut omaisuus on yksityiseen kulutukseen hankittua ja sellaiseen pääasiassa käytettyä. Omaisuudelle aiheutuneita enintään 2 350 markan suuruisia vahinkoja ei korvata tuotevastuulain nojalla. Henkilö- tai esinevahinkoon suoraanaisesti liittymättömiä varallisuusvahinkoja ei korvata tuotevastuulain nojalla.

Sähköturvallisuuslain (410/1996) ja tuotevastuulain korvausjärjestelmät ovat osin

päällekkäisiä. Vahinkoa kärsinyt saa valita, kumman korvausjärjestelmän nojalla vaatii korvausta.

Sähköturvallisuuslaki

Vuoden 1996 syyskuun alusta voimaan tulleessa sähköturvallisuuslaissa on sähköturvallisuutta ja muun ohessa sähkövahinkoa ja sen korvaamista koskevia säännöksiä. Sähköturvallisuuslain säännökset ovat vahingonkorvausta koskevilta osiltaan pääasiassa samansisältöiset kuin aiemman sähkölain.

Sähköturvallisuuslain keskeinen tavoite on sähkölaitteen tai -laitteiston käytön pitämisen turvallisena, sähkön käytöstä aiheutuviin sähkömagneettisten häiriöiden haitallisten vaikutusten estäminen sekä sähkövahingosta kärsineen henkilön aseman turvaaminen.

Sähköturvallisuuslaissa säädetty korvausvastuu ei yleensä koske sähkön laatupoikkeamien aiheuttamia vahinkoja. Asiakkaalle toimitetun sähkön laadun poikkeamista johtuvia korvauskysymyksiä on nykyisin käsiteltävä kauppa- ja teollisuusministeriön sähkömarkkinalain nojalla antamien sähkönmyyntiehtojen sekä tuotevastuulain perusteella. Jos sähköverkko on vastoin määräyksiä rakennettu, tästä aiheutuvat vahingot ovat kuitenkin sähköturvallisuuslain mukaisen korvausvastuun piirissä.

Sähköturvallisuuslain 38 §:n mukaan sähkölaitteen tai -laitteiston haltija on tietyn poikkeuksin vastuussa sähkövahingosta tuottamuksesta riippumatta. Korvattavien vahinkojen piiriin kuuluvat henkilö- ja esinevahingot sekä eräissä vahingonkorvauslaissa (412/1974) mainituissa tapauksissa myös taloudellinen vahinko.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista

Sähkömarkkinalain nojalla on annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista. Ehdot valmisteltiin rinnan sähkömarkkinalain loppuvalmistelun kanssa.

Liittymisehtoja sovelletaan liityttäessä sähköverkkoon enintään 20 kilovoltin nimellijännitteellä ja sähkönmyyntiehtoja vähittäismyyntiin enintään 20 kilovoltin nimellijännitteellä.

Liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista voidaan sopimuksin poiketa. Ehdoista ei kuitenkaan voida poiketa kuluttajan vahingoksi.

Liittymisehdot koskevat jakeluverkonhaltijan ja verkkoon liitettävän kiinteistön tai rakennuksen (sähkökäyttöpaikan) omistajan tai haltijan eli liittyjän välillä laadittavaa liittymissopimusta. Liittymissopimus laaditaan verkkoon liityttäessä eikä sitä useimmiten ole tarvetta muuttaa myöhemmin, ellei esimerkiksi asiakkaan sähkökäytön laajenemisesta johtuva liittymän suurentamistarve tätä edellytä. Liittymissopimus voidaan siirtää sähkökäyttöpaikan uudelle omistajalle tai haltijalle.

Liittymisehdoissa määrätään muun muassa sopimuksen tekemisestä, liittämisen toteuttamisesta, liittymismaksua koskevista periaatteista, liittymän toimintavarmuudesta, sopimuksen siirrosta ja päättymisestä.

Sähkömyyntiehdot koskevat vähittäismyyjän ja sähkökäyttäjän välistä sähkömyyntisopimusta. Sähkökäyttäjä on useimmissa tapauksissa nykyisin sähkön loppukäyttäjä, kuten kotitalous, maatila, teollisuus- tai palveluyritys.

Kilpailun piirissä oleva sähkökäyttäjä voi tehdä jakeluverkonhaltijan kanssa verkkopalvelujen hankintaa koskevan sähköverkkosopimuksen sekä sähkömyyjän kanssa energian luovuttamista koskevan sähkömyyntisopimuksen. Tällaisessa "puhtaassa" sähkömyyntisopimuksessa myyjä vastaa sähköntoimituksesta kantaverkkoon. Sähkökäyttäjä puolestaan sopii jakeluverkonhaltijan kanssa sähkön siirrosta omaan sähkökäyttöpaikkaansa (sähköverkkosopimus).

Sähkömyyntiehdoissa on määräykset muun ohessa sopimuksen tekemisestä, tariffista, sähkölaitteille asetettavista vaatimuksista, mittauksesta, mittarin luennasta, laskutuksesta, vakuuksista, toimitettavan sähkön laadusta, sähköntoimituksen keskeytyksistä, viime mainittuihin liittyvistä korvauskysymyksistä, sopimusehtojen muuttamisesta ja sopimuksen päättymisestä.

Sähkömarkkinain mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa määräämiään asiakasryhmiä varten sähköverkkosopimusta koskevat verkkopalveluehdot. Kauppa- ja teollisuusministeriö ei toistaiseksi ole antanut päätöstä verkkopalveluehdoista. Alalla sovelletaan Sähköenergialiitossa laadittuja mallisopimusehtoja.

Käytäntö — sähkömarkkinoiden sopimukset

Sähkömarkkinain mukaan verkonhaltijan tulee kohtuullisin ehdoin liittää halukkaita

asiakkaita sähköverkkoonsa (liittämisvelvollisuus). Tämä merkitsee velvollisuutta tehdä liittymissopimuksia. Edelleen verkonhaltijan tulee kohtuullista korvausta vastaan sallia ulkopuolistenkin omistaman sähkön siirto sähköverkossa (siirtovelvollisuus). Tämän velvollisuuden toteuttamiseksi verkonhaltijan tulee tehdä sähköverkkosopimuksia halukkaiden asiakkaiden kanssa. Vastaavasti määrävässä markkina-asemassa olevalle paikalliselle sähkömyyjälle on asetettu velvollisuus tehdä sähkömyyntisopimuksia niiden asiakkaiden kanssa, jotka eivät pysty hankkimaan sähköä toisilta sähkömyyjiltä taloudellisesti kilpailukykyisin ehdoin (toimitusvelvollisuus).

Sähkömarkkinoiden keskeiset sopimustyytit ovat liittymissopimus, sähköverkkosopimus ja sähkömyyntisopimus. Sähköverkkosopimukset ovat vielä käytännössä harvinaisia. Sähkömyyntisopimuksia on Suomessa voimassa noin 2,9 miljoonaa.

Ennen sähkömarkkinain voimaantuloa asiakkaalla oli mahdollista olla vain liittymissopimus sekä yksi sähkön toimitukseen liittyvä sopimus, sähköntoimitussopimus. Sähköntoimitussopimuksen perusajatuksen mukaisesti sähkölaitos sähkökäyttäjän sopimuskumppanina toimitti sähkön asiakkaan käyttöön. Sähköntoimitussopimuksen mukaisena toimituslausekkeena oli tällöin "sähkökäyttöpaikalle toimitettuna".

Sähkömarkkinalaisissa erotettiin sähkön myynti ja verkkotoiminta. Toistaiseksi pääsääntö on etenkin toimitusvelvollisuuden piirissä edelleenkin se, että asiakkaiden tekemät sähkömyyntisopimukset käsittävät myös verkkopalvelun. Jos sähkömyyjä on eri henkilö kuin asianomainen verkonhaltija, tulee näiden välille tehdä sähköverkkosopimus asiakkaan sähkön saannin edellyttämistä verkkopalvelusta.

Sähkömarkkinoiden kilpailun edetessä on oletettavissa, että sähkön myynti ja verkkopalvelu eroavat toisistaan myös sopimussuhteissa. Vähittäismyyjän ja sähkökäyttäjän välinen sähkömyyntisopimus koskee kantaverkkoon toimitettua sähköä (toimituslauseke "vapaasti kantaverkossa"). Jakeluverkonhaltija tarjoaa kantaverkossa sähköä ostavalle sähkökäyttäjälle verkkopalvelun, jonka avulla sähkö siirretään kantaverkosta asianomaiseen jakeluverkkoon liitettyyn asiakkaan käyttöpaikkaan. Sähköverkkosopimuksessa on kyse tämän verkkopalvelun hankkimisesta.

Jos sähkönkäyttäjää on tehnyt erikseen sähköntuotantomuutoksen ja sähköverkkosopimuksen, käyttäjän tarvitsee tehdä muuttaessaan muualle Suomeen vain uusi sähköverkkosopimus uuteen käyttöpaikkaan. Sähkönkäyttöpaikkaa koskevan liittymissopimuksen tulee olla voimassa. Sähkönkäyttäjää ilmoittaa vähittäismyyjälle uuden käyttöpaikan. Tätä käyttöpaikkaa koskeviin mittaukseen perustetaan voimassa pysyvän sähköntuotantomuutoksen mukainen laskutus.

Vastuu mittauksesta on ollut paikallisella sähkölaitoksella ja nykyisin jakeluverkonhaltijalla. Se on useimmin myös omistanut mittarit. Sähkömarkkina-asetuksen 7 §:n 3 momentin mukaan myös sähkönkäyttäjää voi omistaa tuntitehot rekisteröivän mittalaitteen. Mittalaitteen on täytettävä jakeluverkonhaltijan asettamat tekniset vaatimukset. Sähkönkäyttäjää voi myös tilata mittauksen ulkopuoliselta, kuten omalta myyjältään tai erityiseltä mittarointiyritykseltä. Jos jakeluverkonhaltija ei omista mittaria, mittausjärjestelyjen toteutuksesta on syytä sopia sekä sähköntuotantomuutoksessa. Mittausjärjestelyn toteutustapa vaikuttaa myös mittaukseen ja muun muassa sen oikeellisuutta koskeviin vastuukysymyksiin.

Sähkömarkkinoiden sopimukset koostuvat yksilöllisesti sovitusta seikoista ja yleisistä sopimusehdoista. Sähköntuotantomuutostoiminnan ja verkkosopimukseen kuuluu lisäksi erillinen hinnasto. Sähköverkkosopimuksen liitetään asianomaisen verkonhaltijan omat verkkopalveluehdot. Liittymissopimuksen osaksi tulevat kauppa- ja teollisuusministeriön antamat liittymisehdot. Sähköntuotantomuutostoiminnan osaksi taas tulevat ministeriön antamat sähköntuotantomuutostoimintaehdot.

Sähköntuotantomuutostoimintaehtoja koskevat sopimukset ovat käytännössä perustuneet sähköyhtiöitä sitoviin julkisiin hintatarjouksiin, joita usein on kutsuttu tariffeiksi. Kilpailun edetessä enenevä osa asiakkaista voi ostaa sähköä yksilöllisten tarjousten perusteella. Tällöin tariffin tai tuoteluettelon merkitys vähenee.

1.2. Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö eräissä muissa maissa

Yleistä

Sähköntuotanto, siirto ja jakelu on perinteisesti käsitetty osaksi yhteiskunnan perusrakenteita. Tästä syystä julkisella vallalla on

tällä toimialalla ollut vahva asema. Julkinen valta on voinut suoraan harjoittaa mainittuja toimintoja tai se on ainakin voimakkaasti säännellyt niitä antamalla toiminnanharjoittajille yksinoikeuksia tai muuten takaamalla niiden toimintaedellytyksiä.

Eräissä maissa sähkösektorin kansantaloudellista tehokkuutta on pyritty kehittämään avaamalla sitä kilpailulle. Seuraavassa tarkastellaan niitä Euroopan maita, joissa sähköalan kilpailua on toteutettu ensimmäisessä vaiheessa, sekä tilannetta Euroopan unionin (EU) sähköntuotantomuutostoiminnan valmistelun osalta.

Norja

Norja on edelläkävijä sähkömarkkinoiden avaamisessa. Vuonna 1990 hyväksytty energialaki ("Energiloven") tuli voimaan vuoden 1991 alusta. Uusi laki aiheutti kuitenkin muutoksia sähkökauppaan verraten hitaasti, osittain lain suhteellisen nopean ja jopa yllätyksellisen säätämisen takia. Kilpailu alkoi käytännössä kuitenkin vuoden 1992 aikana ja Norjaan perustettiin muun muassa sähköpörssi.

Norjan energialaki on ollut merkittävässä määrin sekä Suomen että Ruotsin sähkömarkkinoita koskevien uudistusten esikuvana. Energialaki on kuitenkin sisällöltään varsin suppea.

Energialaissa on sähköntuotantomuutostoimintajärjestelyjen ja verkkopalveluiden asiakassuhteita koskevia säännöksiä niukalti. Verkkoluvan haltijalla on sen mukaan toimitusvelvollisuus ja velvollisuus antaa asiakkailleen tietoja kyseisellä alueella odotettavissa olevasta sähköntuotantomuutostoimintalaadusta. Asetusta vastaavalla tasolla on säädetty verkonhaltijalle velvollisuus toimittaa sähköä asiakkailleen sen laatusena kuin maan sähkömarkkinaviranomainen, Norjan vesivoima- ja energiavirasto (Norges vassdrags og energiverk - NVE), on vahvistanut.

Koska kilpailun edellytyksenä ollut mittarointi ja tietoliikenne on kallista, kilpailu ei alkanut pienasiakkaiden osalta ennen uutta järjestelyä. Pienasiakkaat ovat huhtikuun 1995 alusta olleet kilpailun piirissä ilman, että tarvitaan sähköntuotantomuutostoimintaehtoja koskevia liittymisehtoja. Tämä tapahtuu olettamalla yksityiskohtaisen mittauksen ulkopuolella olevien sähkönkäyttäjien sähköntuotantomuutostoimintaehtojen samalla tavalla. Sähköntuotantomuutostoimintaehtojen hinta riippuu näet käyttöajankohdasta Näin menetellen

Suomen ohella on aloitettu sähkömarkkinoiden avaaminen direktiivin edellyttämää vauhtia nopeammin.

Julkisen peruspalvelun määrittelyä sekä siihen liittyvien velvollisuuksien kuvauksia ollaan tekemässä sekä kansainvälisen sähköalan järjestön UNIPEDEN (Union Internationale des Producteurs et Distributeurs - d'Énergie Electrique — kansainvälinen sähkön tuottajien ja jakelijoiden liitto) että sähköalan eurooppalaisen etujärjestön EURELECTRICin piirissä.

Yhteistä näille julkista peruspalvelua koskeville määrittelyille on, että sähköjärjestelmiin tulee olla yleinen pääsy ja toimituksen laatu tulee olla turvattu syrjäisimmillään alueilla ja pienimmillekin asiakkaille. Myös ympäristön suojele ja energian rationaalinen käyttö on turvattava. Toiminnan tulee lisäksi olla sopusoinnussa kansantalouden sekä alue- ja sosiaalipolitiikan tavoitteiden kanssa. Myös sähkön tuotannon turvaava primäärienergian (kuten polttoaineiden) saanti ja riittävyys on turvattava. Työhön liittyy myös sähkön ja sen toimituksen laatukriteerien yhtäläinen kansainvälinen määrittely.

1.3. Nykytilan arviointi

Sähkö on välttämättömyyspalvelu. Tällä tarkoitetaan palvelua, jota ilman ei ole juurikaan mahdollista selviytyä nyky-yhteiskunnassa. Tällaisten palvelujen saatavuudelle ja edullisuudelle on asetettava erityisvaatimuksia. Palvelun luonne merkitsee myös alalla toimiville elinkeinonharjoittajille tietynlaista sosiaalista vastuuta. Näistä erityispiirteistä johtuen sähkömarkkinalakiin on sisällytetty säännökset sähkönmyyjän toimitusvelvollisuudesta, kohtuullisista hinnoista ja sähkön talvikeskeytyskiellosta. Mainitut säännökset suojaavat osaltaan pienkäyttäjää suurasiaikkaisiin kohdistuvan kilpailun haittavaikutuksilta. Toimitusvelvollisuus- ja talvikeskeytys-säännösten soveltamisesta on jo kokemuksia. Kohtuullista hintatasoa ei ole vielä käytännössä täsmennetty.

Suurin osa asiakasta suojaavista säännöksistä on nykyisin kauppa- ja teollisuusministeriön antamissa liittymishdoissa ja sähkönmyyntiehdoissa. Sähkön siirtoa varten tarpeellista verkkopalvelua koskevia sopimusehtoja ei ole vahvistettu. Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös liittymishdoista ja sähkönmyyntiehdoista koskee pien- ja

keskijännitteellä toimitettavaa sähköä. Ehdot ovat varsin yksityiskohtaisia. Niiden sovellettavuus tarjonnan muuttuessa on rajoitettu. Ministeriön antamien ehtojen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät lähinnä jakeluverkonhaltijoiden kilpailun piirissä olevien yritysasiakkaiden välille laadittavat erilliset sähköverkkosopimukset, joissa on käytetty Sähköenergiailiiton laatimia jakeluverkonhaltijan yleisiä verkkopalveluehtoja.

Siltä osin kuin sopijapuolten välisiä suhteita ei säännellä ministeriön päätöksessä, sovelletaan yleisiä velvoite- ja kauppaoikeudellisia periaatteita. Kuluttajansuojalain tai kauppalain (355/1987) virhe- tai viivästys-säännökset eivät näet koske sähkötoimitusta. Ratkaisukäytäntöä virhetilanteista on vähän.

Kauppa- ja teollisuusministeriön antamissa sähkönmyyntiehdoissa sopimusehtomuutosten perustetta tai määrää ei ole rajoitettu. Käytännössä muutokset ovat hinnanmuutoksia. Muutoksista on ilmoitettava asiakkaille kuukautta ennen niiden voimaantuloa.

Kun alue, jolla kilpailu on mahdollista, laajenee ja kun kehitetään uusia palveluja, kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen mukaisten sopimusehtojen soveltaminen ei ole enää tarkoituksenmukaista läheskään kaikissa tapauksissa. Jo nyt kilpailun piirissä laadittavissa yritysten sähkönmyyntisopimuksissa sovitaa usein lukuisista poikkeuksista sähkönmyyntiehtoihin verrattuna. Osa asiakkaista pysyy toimitusvelvollisuuden piirissä. On myös mahdollista, että asiakkailta on useita sähkömarkkinoilla toimivia sopimuskuoppaneita samanaikaisesti. Näiden keskinäisestä vastuunjaosta voidaan sopia monella eri tavalla. Myös uusi mittaustekniikka vaikuttaa jatkossa sähkökaupan muotoihin.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksessä ei ole voitu ottaa huomioon kaikkia niitä uusia tilanteita, joita sähkömarkkinoille laajemman kilpailun myötä syntyy. Yleisten kauppa- ja kuluttajaoikeudellisten periaatteiden soveltaminen sähkökauppaan ja verkkopalveluun ei ole ongelmatonta sähkön erityisluonteen takia. Kilpailu sähkömarkkinoilla ei voi toimia tehokkaasti, jos asiakkaat eivät ole vakuuttuneita toiminnan luotettavuudesta. Näistä syistä on perusteltua saada lakiin vähimmäistason säännökset, jotka turvaavat heikomman sopijapuolen aseman ja mahdollistavat myös alan toimintojen joustavan kehittymisen.

2. Esityksen tavoitteet

Eduskunnan vastaukseen hallituksen esitykseen sähkömarkkinalaiksi (HE 138/1994 vp) liitettiin seuraava lausuma: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa ensi tilassa esityksen sähkömarkkinalain täydentämisestä pakottavilla, kuluttajansuojan kannalta keskeisillä vähimmäissäännöksillä."

Kuluttajansuoja sähkömarkkinoilla tuli esille sähkömarkkinalain eduskuntakäsittelyssä. Talousvaliokunnan mietinnössä hallituksen esityksestä sähkömarkkinalaiksi (TaVM 56/1994 vp) kiinnitettiin huomiota muun lisäksi verkonhaltijoiden, sähkömyyjien ja sähkökäyttäjien välille tarvittavaan, sähkömarkkinalain edellyttämään moninaisten sopimusten verkostoon. Kauppa- ja teollisuusministeriön tehtäviin kuuluu sähkömarkkinalain mukaan yleisten sopimusehtojen antaminen. Valiokunta totesi tältä osin seuraavaa: "Ratkaisu poikkeaa muiden sektoreiden kuluttajansuojassa toteutetuista järjestelyistä. Yleensä lakitasolla säädellään kuluttajan oikeusaseman kannalta keskeisistä seikoista. Näiden pakottavien vähimmäissäännösten pohjalta alan järjestöt laativat yhteistyössä kuluttaja-asiamiehen kanssa yleiset sopimusehdot." Valiokunta piti tätä järjestelyä sopivana myös sähkömarkkinalain osalta.

Talousvaliokunnan mietinnössä todetaan edelleen seuraavaa: "Lakiin tulee lisätä säännökset muun muassa sopimusehtojen muuttamisesta sopimuksen voimassaoloaikana ja sopimuksen irtisanomisesta eri tilanteissa. Lakiin otettavalla säännöksellä on turvattava se, että myyjän ja verkonhaltijan väliset sopimusriidat eivät vaikuta kuluttajan asemaan. Lain säännöksellä on myös varmistettava se, että sopimusrikkomustilanteissa löytyy aina kuluttajaan nähden vastuullinen taho, olipa sopimusrakennelma mikä tahansa." Valiokunta edellytti, että hallitus antaa ensi tilassa esityksen sähkömarkkinalain täydentämisestä pakottavilla, kuluttajansuojan kannalta keskeisillä vähimmäissäännöksillä.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on lisätä sähkömarkkinalakiin eduskunnan lausumassa edellytetyt säännökset.

3. Uudistusehdotus

3.1. Ehdotuksen rakenne ja säännösten soveltamisala

Sähkömarkkinalakiin ehdotetaan lisättäväk-

si uusi sähkömarkkinoiden sopimuksia koskeva luku. Se sisältäisi keskeiset säännökset sähköverkkoon liittymistä, sähkön siirron edellyttämää verkkopalvelua ja sähkön myyntiä koskevien sopimusten tekemisestä, muuttamisesta ja irtisanomisesta sekä edelleen jakeluverkonhaltijan ja sähkön vähittäismyyjän sekä asiakkaan sopimusrikkomusten seuraamuksista.

Kauppa- ja teollisuusministeriön antamista liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista luovuttaisiin kahden vuoden siirtymäajan kuluessa. Siirtymäaikana lain voimaantulon jälkeen jakeluverkonhaltijoiden ja liittyvien välisiin liittymissopimuksiin voitaisiin soveltaa ministeriön päätökseen sisältyviä liittymisehtoja sekä vähittäismyyjien ja sähkökäyttäjien välisiin sähkömyyntisopimuksiin samaan päätökseen sisältyviä sähkömyyntiehtoja. Lain tulua voimaan kuitenkin kyseisiin sopimussuhteisiin sovellettaisiin lain uusia säännöksiä niiltä osin kuin ne pakottavina ovat liittyjän tai sähkökäyttäjän kannalta edullisempia. Jakeluverkonhaltijoiden ja vähittäismyyjien on kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta julkaistava uudet ehdotetun lain mukaan laaditut sopimusehtonsa. Ministeriön päätös liittymisehdoista ja sähkömyyntiehdoista kumottaisiin viimeistään mainitun kahden vuoden siirtymäajan jälkeen, mutta ministeriöllä olisi mahdollisuus kumota päätös taikka siihen sisältyvät liittymisehdot tai sähkömyyntiehdot jo aiemmin, jos niitä ei uusien sopimusehtojen käyttöönoton takia enää tarvittaisi. Ministeriöllä olisi myös valtuudet tehdä tarvittavia muutoksia sopimusehtoihin siirtymäajan kuluessa. Tämä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi hintojen ja sopimusehtomuutosten perusteiden osalta. Edellä kuvatun järjestelyn takia ehdotetaan myös muutettaviksi tai kumottaviksi kaikki ne sähkömarkkinalain säännökset, joissa nykyisin viitataan kauppa- ja teollisuusministeriön määräämiin liittymisehtoihin tai sähkömyyntiehtoihin.

Vastaisuudessa on sähkömarkkinoilla kaksi erilaista asiakasryhmää: asiakkaat, joille määrävässä markkina-asemassa jakeluverkonhaltijan vastuualueella olevan sähkön vähittäismyyjän on toimitettava sähköä sähkömarkkinalain 21 §:ssä säädetyin edellytyksin ja asiakkaat, joilla on valittavanaan sopimuksen tekeminen useamman kilpailevan vähittäismyyjän kanssa. Myös kuluttaja-asiakkaiden osalta on odotettavissa, että osa heistä on tulevaisuudessa kilpailun piirissä.

Esityksen valmistelussa on siksi kiinnitetty huomiota siihen, että sääntelyn tarve ja sisältö on erilainen riippuen siitä, vallitseeko sähkökäyttäjän suhteen toimitusvelvollisuustilanne vai kilpailutilanne. Tämä on johdannut erilaiseen sääntelyyn muun ohessa sopimuksen voimassaoloaika, muuttamista ja irtisanomista koskevien säännösten osalta.

Ehdotettu sääntely koskee sähkömarkkinoiden kaikkia sopimuksia. Kuluttajasopimuksissa säännökset olisivat kuluttajan hyväksi pakottavia. Muissa sopimuksissa pääsääntönä olisi tahdonvaltaisuus. Ehdotettuja säännöksiä sovellettaisiin tämän mukaisesti vain, jos sopijapuolet eivät ole muuta keskenään sopineet.

3.2. Sopimuksen tekemistä, muuttamista ja irtisanomista koskevat säännökset

Ehdotuksen mukaan jakeluverkonhaltijan ja sähkömyyjän on ennen sopimuksen tekoa annettava asiakkaalleen tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista. Lisäksi asiakkaan tulee saada tietää, mitkä vaihtoehdot esimerkiksi hinnoittelun osalta ovat hänen käytettävissään.

Esityksessä on myös säännöksiä sopimuksen muotovaatimuksista. Liittymissopimus tehdään useimpien sähköverkkoon liitettävien kiinteistöjen tai rakennusten osalta vain kerran. Liittymissopimuksen on oltava voimassa, jotta sähköverkkosopimus tai sähkömyyntisopimus voidaan tehdä. Tärkeytensä ja siirtokelpoisuutensa takia liittymissopimus on tehtävä kirjallisesti. Tämä on ollut alalla vallitseva käytäntökin jo pitkään.

Kuluttajasuhteissa ei yleensä tehdä sähkömyyntisopimuksia ja verkkopalvelusopimuksia kirjallisesti. Nämä sopimukset tehdään eräissä tilanteissa asiakkaan tietyn, mahdollisesti lyhytaikaisen sähköntarpeen tyydyttämistä varten. Sopimuksia tehdään usein muuton yhteydessä, jolloin sähkökäyttäjän kannalta merkittävin asia on sähkön pikainen saanti uuteen kotiin. Sähköverkkosopimuksia ja sähkömyyntisopimuksia olisi vastaisuudessaakin voitava tehdä nopeasti ja vaivattomasti esimerkiksi puhelimitse.

Jos sähköverkkosopimus tai sähkömyyntisopimus tehdään suullisesti, on tärkeää, että sähkökäyttäjä saa sopimusehdot jälkikäteen kirjallisina tutustumista varten. Esityksen mukaan sähkön vähittäismyyjän on lähetettävä asiakkaalle kirjallista vahvistusilmoitus,

jossa mainitaan sopimukseen sovellettavat ehdot ja hintatiedot. Ehdotus vastaa nykyisin käytössä olevaa menettelyä.

Ehdotuksen mukaan toimitusvelvollisuuden piirissä olevalla asiakkaalla on edelleenkin oikeus tehdä kokonaistoimituksen sisältävä sopimus sähkömyyjänsä kanssa. Tällöin myyjä tilaa verkkopalvelun.

Lähtökohtana ehdotusta laadittaessa on ollut, että kuluttajan tekemät sähkösopimukset ovat pääsääntöisesti voimassa toistaiseksi. Määräaikaiset sopimukset ovat kuitenkin tietyissä tapauksissa kuluttajan edun mukaisia. Jos asunto on vuokrattu määräajaksi, on järkevää tehdä sähköä koskevia sopimuksia samaksi määräajaksi. Kilpailun edetessä määräaikaista sähkömyyntisopimusta koskevat tarjoukset myös kuluttajille todennäköisesti yleistyvät.

Sähkömarkkinain mukaan verkonhaltijalla on liittämisen ja siirtovelvollisuus ja määrävässä markkina-asemassa olevalla sähkömyyjällä on toimitusvelvollisuus. Tästä syystä ehdotetaan, ettei verkonhaltijalla eikä sähkömyyjällä ole yleistä oikeutta irtisanoa näiden velvoitteiden koskemia sopimuksia.

Nykyisin voimassa olevissa kauppa- ja teollisuusministeriön antamissa liittymisehdoissa on määritelty liittyjän käytettävissä oleva irtisanomisaika sekä sähkömyyntiehdoissa sähkökäyttäjän käytettävissä oleva irtisanomisaika. Nämä irtisanomisajat esitetään otettaviksi lakiin siten, että liittyjän osalta irtisanomisaika määriteltäisiin liittyjällä käytettävissä olevan irtisanomisajan enimmäisaikana, jolloin irtisanomisaika voisi siis olla mainittua enimmäisaikaa lyhyempikin. Sähkökäyttäjän osalta irtisanomisaika säilyisi kiinteänä määräaikana.

Sähköalan yritykset — varsinkin verkonhaltijat — ovat usein määrävässä markkina-asemassa. Tämän vastapainoksi on säädetty sopimuspakko. Sopimukset ovat myös voimassa toistaiseksi. Sopimuksen voi tarkkaan rajattuja poikkeuksia lukuun ottamatta irtisanoa vain asiakas. Kun on sopimuspakko eikä yleistä irtisanomisoikeutta ole, on jakeluverkonhaltijoille ja toimitusvelvollisille vähittäismyyjille varattava kohtuulliset mahdollisuudet pitää sopimuksiaan ajan tasalla muuttamalla niitä yksipuolisesti.

Sopimuksen muuttamisen edellytykset ovat ehdotuksessa erilaiset sen mukaan, onko kyse kilpailun piirissä olevasta sähkömyyntisopimuksesta vai muista luvussa tarkoitettuja sopimuksista.

3.3. Jakeluverkonhaltijan ja sähkönnmyyjän sopimusrikkomukset ja niiden seuraamukset

Sähkömarkkinalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset sopimusrikkomuksista ja niiden seuraamuksista. Ehdotetut säännökset ovat periaatteiltaan yhdenmukaisia kuluttajansuojalain vastaavia kysymyksiä koskevien säännösten kanssa.

Jos liittymän kytkeminen tai sähköntoimituksen aloittaminen viivästyy, liittyjällä tai sähkönkäyttäjällä olisi ehdotuksen mukaan oikeus pidättyä maksusta, purkaa sopimus tai oikeus saada vahingonkorvausta.

Sopimus oikeuden yleisten periaatteiden mukaan sopijapuolella on oikeus purkaa sopimus, kun tapahtunut viivästys on olennainen. Silloin kun liittyjällä ja sähkönkäyttäjällä ei ole valittavanaan kuin yksi mahdollinen kumppani, sopimuksen purkuoikeuden käyttömahdollisuus on käytännössä rajallinen. Tämän vuoksi liittyjällä tulisi olla oikeus saada korvausta viivästystapauksissa, koska muuten hän saattaisi jäädä kokonaan ilman hyvitystä toisen sopijapuolen sopimusrikkomuksesta huolimatta. Koska vahingon määrää on vaikea osoittaa, ehdotetaan vakiokorvauksen ottamista käyttöön. Vakiokorvaus määräytyisi prosenttiosuutena liittymismaksun suuruuden mukaan. Vakiokorvausprosentti puolestaan riippuisi viivästykseen kestosta. Vakiokorvauksen saaminen ei edellyttäisi, että liittyjä osoittaisi syntyneen vahingon määrän.

Ehdotuksen mukaan sähkömarkkinalaissa määritellään, milloin sähköntoimituksessa on virhe. Sähköntoimituksen virheellisyys voisi esiintyä kahdella tavalla: joko laadussa ilmenevinä puutteina tai keskeytyksinä. Sähkön osalta täydellinen laatu- ja toimitusvarmuus ei ole taloudellisesti järkevä tavoite. Siksi sähkönkäyttäjien on sopeuduttava toimituksessa ilmeneviin kohtuullisiin laatuhäiriöihin ja keskeytyksiin.

Sähkön laadun katsottaisiin olevan virheellisen, jos se ei vastaa Suomessa noudatettavia standardeja. Keskeytysten osalta täsmällistä vaatimustasoa esimerkiksi yksittäisen keskeytyksen pituuden osalta ei ole tarkoituksenmukaista asettaa. Siksi ehdotuksessa on päädytty joustavaan sääntelyyn, jossa otettaisiin huomioon keskeytyksen pituus, keskeytysten tiheys, keskeytysten syyt ja vallitsevat olosuhteet esimerkiksi korjaustöiden kannalta.

Ehdotuksen mukaan sähkönkäyttäjä voisi aina virhetilanteissa kääntyä jakeluverkonhaltijansa puoleen. Tällöin jakeluverkonhaltija voi joko selvittää toisen vastuutahon taikka vastata itse virheestä.

Koska sähkö on niin kutsuttu välttämättömyyshyödyke, sen saanti tulee turvata myös silloin, kun sähkönnmyyjä laiminlyö maksunsa jakeluverkonhaltijalle tai lopettaa toimintansa. Ehdotuksen mukaan jakeluverkonhaltija ei saisi tällaisissa tapauksissa välittömästi keskeyttää sähköntoimitusta kuluttajalle. Jakeluverkonhaltijan tulisi ilmoittaa kuluttajalle laiminlyönnistä tai toiminnan lopettamisesta sekä keskeytysuhasta kolme viikkoa ennen sähköntoimituksen keskeyttämistä.

3.4. Sähkönkäyttäjän sopimusrikkomukset ja niiden seuraamukset

Sähkönkäyttäjän keskeisin velvollisuus on maksaa jakeluverkonhaltijalle ja sähkönnmyyjälle näiltä saaduista palveluista.

Sähköntoimituksen keskeytys on sähkönkäyttäjän kannalta usein erittäin voimakkaasti vaikuttava toimenpide. Ehdotetut säännökset keskeytyksen ilmoittamisesta, määräajoista ja eräissä tilanteissa olevista pidennetyistä määräajoista johtuvat tästä seikasta.

Maksulaiminlyönnin tulee kuitenkin olla olennainen ennen kuin sähköntoimitus voidaan keskeyttää. Sähköntoimitus voidaan keskeyttää myös sähkönkäyttäjän muun olennaisen sopimusrikkomuksen vuoksi. Ennen keskeyttämistä sähkönkäyttäjälle on lähetettävä huomautus laiminlyönnistä ja tämän jäädessä tuloksettomaksi edelleen katkaisuvaroitus. Laskun eräntymisestä keskeytykseen on kuluttava vähintään viisi viikkoa. Säännös vastaa kauppa- ja teollisuusministeriön antamissa sähkönnmyyntiehdossa olevia määräyksiä. Samoin niin sanottua sosiaalista suoritusestettä koskeva säännös vastaa sähkönnmyyntiehdossa olevia säännöksiä. Ehdotettuun lukuun sisältyisi edelleenkin myös voimassa olevan lain säännös, joka koskee sähköntoimituksen keskeytystä talvikaikana.

Ehdotuksessa on säännelty myös jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän oikeus purkaa sopimus pääsääntöisesti joko sopijakumppanin olennaisen sopimusrikkomuksen tai sähkönkäyttöpaikkaa koskevan, vähintään kuukauden kestäneen sähköntoimituksen keskeytyksen perusteella.

Ehdotuksessa ei ole säännelty jakeluver-

konhaltijan ja sähkömyyjän oikeutta korvaukseen liittyjän tai sähkökäyttäjän aiheuttamasta vahingosta. Korvausvastuusta näissä tapauksissa voidaan sopia erikseen.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuissa säännöksissä asetetaan jakeluverkonhaltijoille ja sähkön vähittäismyyjille uusia velvoitteita viivästys- ja virhetapauksien varalle. Esimerkiksi liittymän toimittamisen viivästyminen maksettava vakiokorvaus tai pitkäaikaisesta sähkötoimitamisen keskeytyksestä maksettava hinnanalennus voivat joissain tapauksissa lisätä jakeluverkonhaltijoiden rasitusta. Kun otetaan huomioon, että jakeluverkko on nykyisin varsin hyvässä kunnossa samoin kuin se, että jakeluverkonhaltijoilla on hyvät mahdollisuudet saada ilmenevät virheet nopeasti korjatuksi, eivät esitykseen sisältyvät viivästys- ja virhesäännökset eivätkä säännökset vakiokorvauksesta ja hinnanalenuksesta aiheuttane merkittäviä taloudellisia vaikutuksia sopimussuhteiden osapuolille.

Ehdotuksen mukaan jakeluverkonhaltijan on toimitettava sähköä kuluttajalle määräajan, vaikka vähittäismyyjä olisi esimerkiksi rikkonut sopimusvelvoitensa jakeluverkonhaltijaa kohtaan. Jakeluverkonhaltija vastaisi ehdotuksen mukaan myös vähittäismyyjän vastuulle kuuluvasta virheestä, jollei vähittäismyyjä ota niistä vastatakseen. Näistä velvoitteista voi aiheutua jakeluverkonhaltijalle tarve vaatia vakuutta alueellaan toimivalta vähittäismyyjältä.

Ehdotuksen toteutumisesta aiheutuu jakeluverkonhaltijoille ja vähittäismyyjille tarve uudistaa sopimuslomakkeitaan, tehdä muutoksia tietojärjestelmiinsä, kouluttaa henkilökuntaansa sekä tiedottaa muutoksista asiakkailleen.

Kokonaisuudessaan ehdotuksen toteuttamisesta koituvien taloudellisten vaikutusten odotetaan olevan vähäisiä.

Esitys tähtää myös siihen, että sähkökäyttäjien luottamus sähkömarkkinoihin säilyisi. Esityksen toteutuessa sähkökäyttäjää suojataan, valitsipa hän kilpailun hyödyntämisen tai entisissä sopimussuhteissa pitäytymisen. Luottamusvaikutuksen kautta esityksen toteutumisen odotetaan parantavan myös sähkömarkkinoilla toimivien yritysten asemaa.

4.2. Organisatoriset vaikutukset

Esityksen mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö ei enää kahden vuoden siirtymäajan jälkeen määräisi liittymisehdoista ja sähkömyyntiehdoista, vaan alan yritykset ja toimialajärjestöt laatisivat näitä koskevat sopimusehdot. Kuluttaja-asiamies valvoisi sopimusehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta. Esitys ei muutoin vaikuttaisi kauppa- ja teollisuusministeriön eikä myöskään sähkömarkkinaviranomaisen sähkömarkkinalain mukaisiin valvontatehtäviin ja muuhun toimintaan.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Vastauksessaan hallituksen esitykseen sähkömarkkinalaiksi eduskunta edellytti, että hallitus antaa ensi tilassa esityksen sähkömarkkinalain täydentämisestä pakottavilla, kuluttajansuojan kannalta keskeisillä vähimmäissäännöksillä. Lausumaa on käsitelty tarkemmin edellä kohdassa 2.

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti 23 päivänä toukokuuta 1995 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin tehdä ehdotus sähkömarkkinalain täydentämisestä kuluttajansuojan kannalta keskeisillä vähimmäissäännöksillä siten kuin eduskunnan vastauksessa asiaa koskevaan hallituksen esitykseen edellytettiin. Työryhmän ehdotus tuli laatia hallituksen esityksen muotoon. Työryhmä luovutti mietintönsä kauppa- ja teollisuusministeriölle 31 päivänä lokakuuta 1996.

5.2. Lausunnot

Kauppa- ja teollisuusministeriö pyysi lausuntoa työryhmän mietinnöstä 23 taholta, joista 17 sen antoi. Lisäksi lausunto saatiin kahdelta muulta taholta. Lausuntonsa antoivat seuraavat: oikeusministeriö, kuluttaja-asiamies, kuluttajavirasto, kilpailuvirasto, sähkömarkkinakeskus, Turvatekniikan keskus, Energiansäästön palvelukeskus, Suomen Kuluttajaliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ry, Sähköenergialiitto ry, Energia-alan Keskusliitto ry, Suomen Kuntaliitto, Keskuskauppakamari, Suomen Kaukolämpö

ry ja Savon Voima Oy. Lausunnoista on laadittu yhteenveto.

Lausunnonantajat ovat suhtautuneet työryhmän ehdotuksiin sähkömarkkinalain täydentämisestä kuluttajansuojaa koskevilla vähimmäissäännöksillä pääosin myönteisesti. Sähkön pienkäyttäjiä edustavat tahot pitivät työryhmän ehdotusta hyvänä ja tarpeellisena sekä kannattivat esityksen toteuttamista sel-

laisenaan. Lähinnä sähkön myyjiä ja jakeluverkonhaltijoita edustavat tahot sekä eräät viranomaistahot pitivät hanketta liian laajana ja ehdotettuja säännöksiä liian yksityiskohtaisina.

Lausunnonantajien esittämät näkökohdat on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esitystä lopulliseen muotoon saatettaessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

3 §. Pykälässä määritellään laissa esiintyviä termejä. Pykälän 17 kohdassa määriteltäisiin, mitä tässä laissa tarkoitetaan kuluttajalla. Kuluttajalla tarkoitettaisiin samaa kuin kuluttajansuojalain 1 luvun 4 §:ssä. Sähkömarkkinoita ajatellen kuluttaja on luonnollinen henkilö, joka hankkii sähköä pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten. Esimerkiksi maataloilille tai muille kodin yhteydessä oleville yrityksille ja ammatinharjoittajille sähkö hankitaan saman mittauksen kautta sekä yritystalouden että kotitalouden käyttöön. Tällöin sähkökäyttäjän kuluttaja-asema riippuu muun muassa siitä, kumpi käyttötarkoitus aiheuttaa enemmän osan sähkön hankintakustannuksista. Koska vain luonnollinen henkilö voi olla kuluttaja, esimerkiksi asunto-osakeyhtiö ei ole kuluttaja.

Pykälän 15 ja 16 kohtaan tehtäisiin lakiteknenkin muutos, joka johtuu kohdan 17 lisäämisestä.

9 §. Koska kauppa- ja teollisuusministeriön antamista liittymisehdoista ja sähkömyyntiehdoista ehdotetaan siirtymäkauden jälkeen luovuttavan, ministeriön antamia liittymisehtoja koskeva maininta ehdotetaan poistettavaksi pykälän 3 momentista. Jakeluverkonhaltijalla tulee olla julkiset liittymisehdot. Liittymisehtojen tulee olla julkiset kaikkia asiakkaita varten. Sopimusehtojen julkisuus tarkoittaa sitä, että halukkailla on oikeus saada kyseiset ehdot.

Momentti ei koske sähkön tuotantolaitoksia. Tuotantolaitoksiksi luetaan kaiken tyyppiset jakeluverkon kanssa sähköisesti rinnan käyvät voimanylähteet, joilla on tarkoitus tai tekninen mahdollisuus syöttää kaupallista hyötyenergiaa jakeluverkkoon. Tuotantolaitoksia ovat siten myös pienimuotoiset sähköntuotantolaitokset, kuten tuuli-, pienvesivoima tai pienet lämmön ja sähkön yhteistuotantolaitokset. Tuotantolaitoksia koskevat sähkömarkkinalain yleiset periaatteet kuten liittämisen- ja siirtovelvollisuus sekä verkkopalvelujen hinnoittelua koskevat periaatteet.

6 luku. Sähkön myynti

Luvun otsikko. Koska sähkökäyttäjän asemaa koskevat keskeisimmät säännökset siirtyvät ehdotettuun uuteen 6 a lukuun, ehdotetaan 6 luvun otsikko muutettavaksi tämän luvun uutta suppeampaa sisältöä vastaavaksi.

21 §. Pykälässä säädetään sähkön vähittäismyyjän velvollisuudesta myydä sähköä tietyille asiakkaille eli sähkön toimitusvelvollisuudesta. Vähittäismyyjällä on toimitusvelvollisuus silloin, kun tämä on kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräävässä markkina-asemassa kyseisen asiakasryhmän kannalta eikä asiakkaalla ole muita taloudellisesti kilpailukykyisiä sähkönhankintavaihtoehtoja sähköverkon kautta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tarkennettaisiin määrittelyä niistä maantieteellisistä markkinoista, joilla sähkön vähittäismyyjän markkina-asemaa arvioitaisiin. Ehdotuksen mukaan määräävässä markkina-asemassa jakeluverkonhaltijan vastuualueella oleva sähkön vähittäismyyjä olisi pykälässä tarkoitettuna mukaisesti toimitusvelvollinen. Jos sähkön vähittäismyyjä on määräävässä markkina-asemassa kahden tai useamman jakeluverkonhaltijan vastuualueella, ulottuisi vähittäismyyjän toimitusvelvollisuus jokaiselle kyseiselle vastuualueelle ja niitä käsiteltäisiin yhtenä markkina-alueena. Tarkoituksena on säilyttää nykyisen lain mukainen periaate, että kullakin sähkön käyttäjällä olisi vain yksi toimitusvelvollinen sähkön vähittäismyyjä.

22 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että vähittäismyyjällä on oltava julkiset hinnat myös toimitusvelvollisuuden ulkopuolella olevia kuluttajia varten. Tämä velvollisuus perustuu kulu-tushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa annettuun asetukseen (9/1989). Koska sähkön hinta muodostuu monimutkaisemmin kuin tavanomaisten kulutushyödykkeiden hinta, vähittäismyyjän on pidettävä saatavilla myös maksujen määräytymisperusteet, kuten kiinteät ja eri ajankohtien ener-

giamaksut. Kilpailun piirissä oleva kuluttaja voi saada julkisen hinnaston mukaisia hintoja edullisempia tarjouksia.

6 a luku. Sähkömarkkinoiden sopimuksia koskevat säännökset

25 §. *Luvun soveltamisala ja määritelmät.* Pykälän 1 momentissa on lueteltu ne sopimustyytit, joita luku koskee. Momentissa mainitut liittymissopimus, sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus on määritelty pykälän 2 momentissa.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa määritellään jakeluverkonhaltijan ja liittyjän välinen liittymissopimus. Liittymissopimus koskee sähkönkäyttöpaikan liittämistä sähköverkkoon ja sähkönkäyttömahdollisuuden ylläpitoa.

Sähköverkkoon liittyminen on kertaluontoinen toimenpide. Liittymissopimuksessa sovitaan muun ohessa liittämisaikakohdasta, liittymismaksusta ja liittymän salliman sähkönkäyttömahdollisuuden enimmäisuuruudesta. Viime mainittu määritellään yleensä joko virran (ampeereissa), tehon (wateissa) tai liittymisjohdon poikkipinta-alan (neliömillimetreissä) avulla.

Liittymissopimuksessa sovitaan yleensä myös sähkönkäyttömahdollisuuden ylläpidosta. Jos sähköverkkosopimusta tai verkkopalvelun sisältävää sähkönmyyntisopimusta ei ole voimassa esimerkiksi sähkönkäyttöpaikan jäädessä väliaikaisesti tyhjilleen, jakeluverkonhaltija voi liittymissopimuksen voimassapysymisen edellytyksenä vaatia ylläpidosta aiheutuvien kustannusten suorittamista.

Jakeluverkonhaltijan käsite on määritelty lain 3 §:n 9 kohdassa.

Liittynyt on momentin mukaan sähkönkäyttöpaikan omistaja tai haltija, joka tekee liittymissopimuksen jakeluverkonhaltijan kanssa. Sähkönkäyttöpaikalla tarkoitetaan yleensä kiinteistöä tai rakennusta, joka liitetään tai on liitetty sähköverkkoon. Määritelmä vastaa alalla vallitsevaa käytäntöä. Asunto-osa-akeyhtiö, maanviljelijä maatilallaan, liikarakennuksen omistava kiinteistöosaakeyhtiö ja tehdasrakennuksen omistava liikeyritys ovat tyyppillisiä liittynjiä. Liittynjästä, joka on kuluttaja, tyyppillisin esimerkki on omakotitalon omistava ja siinä asuva henkilö. Liittynjää koskevia säännöksiä sovelletaan myös liittymissopimuksen siirronsaajaan, kun liittymissopimus on siirretty esimerkiksi kiinteistön-

kaupan yhteydessä sähkönkäyttöpaikan uudelle omistajalle tai haltijalle.

Momentin 2 kohdassa määritellään sähköverkkosopimus. Sähköverkkosopimus on jakeluverkonhaltijan ja sähkönkäyttäjän välinen sopimus, joka koskee sähkön siirtoa varten tarpeellista verkkopalvelua. Sähkönkäyttäjän ei kuitenkaan tarvitse itse tehdä erillistä sähköverkkosopimusta, vaan hän voi tilata verkkopalvelun myös vähittäismyyjältä sähkönmyyntisopimuksen yhteydessä. Toimitusvelvollisuuden piirissä olevalla sähkönkäyttäjällä on oikeus tehdä verkkopalvelun sisältävä sähkönmyyntisopimus. Valtaosa nykyisistä sähkönmyyntisopimuksista on tällaisia "kokonaistoimitussopimuksia". Näissä tapauksissa sähköverkkosopimus tehdään jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän välillä eikä kysymyksessä olevia sopimuksia säännellä tässä luvussa.

Momentin 3 kohdassa säädetään sähkön vähittäismyyjän ja sähkönkäyttäjän välisestä sähkönmyyntisopimuksesta. Sähkönmyyntisopimus koskee sähköenergian hankintaa. Sähkönmyyntisopimus voi myös sisältää verkkopalvelun.

Vähittäismyyjän käsite on määritelty lain 3 §:n 11 kohdassa.

Sähkönkäyttäjä ostaa sähköä vähittäismyyjältä jakeluverkon kautta. Sähkönkäyttäjä voi myös olla sähköverkkosopimuksen osapuolena. Sähkönkäyttäjä on usein eri henkilö kuin liittymissopimuksen osapuoli, liittynjä. Varsinkin kerros- tai rivitalojen osalta liittynjänä on sen omistaja tai haltija, joka on yleensä asunto-osaakeyhtiö. Huoneiston haltijat taas tekevät erikseen sähkönmyyntisopimuksen jonkin sähkönmyyjän kanssa. Asunto-osaakeyhtiökin tekee sähkönmyyntisopimuksen esimerkiksi yhteisten tilojen valaistukseen tarvittavan sähkön hankkimiseksi. Omakotitalossa liittynjänä on omistaja ja sähkönkäyttäjänä omakotitalossa asuva, joka usein on samalla omistaja.

Sähkön ostajat voivat muodostaa useamman ostajan ryhmän, jolloin sähkönkäyttäjänä on tämän ryhmän jäsenkunta yhteisvastuullisesti tai ryhmää edustava taho. Siksi sähköä sähkönmyyntisopimuksella vähittäismyyjältä ostava ei välttämättä ole se taho, joka lopulta sähkön käyttää.

Jos esimerkiksi asunto-osaakeyhtiö hankkii sähköä yhteisostona yhtiön omistaman talon asukkaille, asunto-osaakeyhtiö ei ole tässä laissa tarkoitettu vähittäismyyjä. Tämä johtuu siitä, että vähittäismyyntillä tarkoitetaan

lain 3 §:n 5 kohdan mukaan sähkömyyntiä sähkökäyttäjille jakeluverkon kautta. Vähittäismyyjälle tässä luvussa asetettuja velvoitteita ei ole katsottu tarpeelliseksi asettaa tällaisia yhteisostotilanteita varten. Sähkökäyttäjä voi myös olla sähkömyyntisopimuksen osalta yhteisostaja ja sähköverkkosopimuksen osalta loppukäyttäjä, eli eri tahot.

Pykälän 3 momentin mukaan sopimukseen sovelletaan 6 a luvun säännöksiä vain, jos sähkökäyttäjä hankkii sähköä pääasiassa omaan käyttöönsä. Luvun soveltamisalan ja sen sähkökäyttäjää suojaavien säännöksen ulkopuolelle jäävät siis sellaiset sopimukset, joissa sähkökäyttäjä pääasiassa välittää sähköä toisille sähkökäyttäjille. Kuitenkin luvun säännöksiä sovelletaan sellaiseen sähköyhteisöön, jossa joukko sähkökäyttäjiä hankkii yhdessä ja yhteisvastuullisesti sähköä vähittäismyyjältä yksinomaan tai pääasiassa omaan käyttöönsä.

25 a §. *Pakottavuus.* Sähkökäyttäjien ja liittyjien, jotka ovat kuluttajia, osalta luvun säännökset ovat pykälän 1 momentin mukaan kuluttajan eduksi pakottavia. Kuluttajasopimusten pakottavuus tarkoittaa, että luvun säännöksistä poikkeava sopimusehto on mitätön. Mitättömyys tarkoittaa, ettei sopimusehdolla ole sopimussuhteessa vaikutusta eikä lainvastaiseen ehtoon voida vedota sen hyväksyntä kuluttajaakaan vastaan. Tuomioistuimen tai viranomaisen tulee ottaa sopimusehdon mitättömyys huomioon viran puolesta.

Pykälän 2 momentin mukaan tämän luvun säännöksiä sovelletaan muutoin vain, jos muuta ei johdu sopimuksesta, sopijapuolten omaksumasta käytännöstä taikka kauppatavasta tai muusta tavasta, jota on pidettävä sopijapuolia sitovana. Eräät tämän luvun säännöksistä ovat kuitenkin pakottavia. Sähkömarkkinoiden osapuolet ovat luonnollisesti velvollisia noudattamaan sähkömarkkinalakiin sisältyviä muita pakottavia säännöksiä sekä sen nojalla annettuja säännöksiä.

Tahdonvaltaisuus ei tarkoita, ettei sopimusvapaudelle olisi mitään rajoituksia. Vapausoikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929) 3 luvussa on säännöksiä oikeustoimen pätemättömyydestä. Pätemättömyys voi luvun mukaan johtua muun muassa oikeudenvastaisesta pakottamisesta tai pulan, ymmärtämättömyyden tai toisesta riippuvaisen aseman hyväksikäyttämisestä. Luvussa on myös säännös oikeustoimien kohtuuttomien ehtojen sovittelusta. Kilpai-

lunrajoituksista annetussa laissa säädetään muun ohessa määrävän markkina-aseman väärinkäytöstä. Yksinoikeusasemassa tai määrävässä markkina-asemassa oleva palvelujen tarjoaja ei saa käyttää sopimusvapauten vedoten väärin vahvaa asemaansa suhteessa asiakkaisiinsa.

Jäljempänä todetaan eräissä 6 a lukuun ehdotetuissa säännöksissä nimenomaisesti, että niistä ei joko saa poiketa lainkaan tai että niistä ei saa poiketa liittyjän tai sähkökäyttäjän vahingoksi. Siten 25 g §:n säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa edes liittyjän eduksi. Viime mainitun pykälän 2 momentissa kielletään liittyjää irtisanomasta liittymissopimusta, jos kyseistä sähkökäyttöpaikkaa koskevan muun sähkökäyttäjän sähköverkkosopimus tai sähkömyyntisopimus on voimassa. Tässä tilanteessa ei ole perusteltua sallia liittyjän irtisanovan sopimusta.

Luvun 25 h §:n säännökset ovat kaikkien sopimusten ja 25 i §:n 1 ja 2 momentin ja 27 j §:n 1 momentin säännökset toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien sopimusten osalta pakottavia liittyjän tai sähkökäyttäjän hyväksi. Säännökset koskevat jakeluverkonhaltijan ja sähkömyyntijän irtisanomisoikeuden rajoituksia ja oikeutta sopimuksen purkamiseen. Rajoitukset johtuvat lain 10 §:n 1 momentin mukaisesta siirtovelvollisuudesta ja 21 §:n 1 momentin mukaisesta toimitusvelvollisuudesta.

25 b §. *Valvonta.* Kuluttaja-asiamies valvoo kaikkien kuluttajasuhteissa sovellettavien ehtojen kohtuullisuutta. Valvontaan sovelletaan kuluttaja-asiamiehestä annetun lain (40/1978) ja kuluttajansuojalain 3 luvun säännöksiä. Menettelytavaksi sopimusehtojen valvonnassa on vakiintunut, että kuluttaja-asiamiehen ja kunkin toimialan edustajien välisissä neuvotteluissa sovitaan kohtuulliseksi katsottavien ehtojen vähimmäistaso. Jos neuvotteluissa ei päästä kuluttajansuojan kannalta hyväksyttävään lopputulokseen, kuluttaja-asiamiehellä on mahdollisuus saattaa ehdot markkinatuomioistuimen arvioitaviksi.

Yksittäisiä, jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän sekä liittyjän tai sähkökäyttäjän välisiä riitoja käsitellään yleisissä tuomioistuimissa. Kuluttaja voi saattaa asian myös kuluttajavalituslautakunnan käsiteltäväksi.

Sähkömarkkinaviranomainen valvoo sähkömarkkinalain 38 §:n 2 momentin mukaan sähkömarkkinalain noudattamista. Sähkö-

markkinaviranomainen on näin ollen toimivaltainen valvomaan myös tämän luvun säännöksiens noudattamista sille kuuluvilta osin.

25 c §. *Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot.* Pykälässä säädetään jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän liittyjälle ja sähkökäyttäjälle ennen sopimuksen tekemistä annettavista tiedoista. Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava ennen liittymissopimuksen tekemistä liittyjälle tiedot keskeisistä sopimusehdoista ja liittyjän käytettävissä olevista vaihtoehtoista. Käytännössä nämä tietojen anto tapahtuu pääosin samalla kun selvitetään liittyjän sähkökäyttöpaikan sijainti, sähkökäytön odotettavissa olevat piirteet ja sähkökäyttäjän toiveet. Pykälässä tarkoitettuja keskeisiä sopimusehtoja ja vaihtoehtoja liittymissopimuksen osalta ovat muun muassa liittämisaikankohta, liittymän mahdollistaman sähkökäytön enimmäismäärä, liittymismaksu ja sen maksutapa, tekniset vaatimukset osapuolien sähkölaitteille ja -asennuksille, kuten liittyjän liittymisjohdolle.

Jakeluverkonhaltijan on vastaavasti annettava keskeiset sopimusehdot ja vaihtoehdot sähkökäyttäjän tiedoksi ennen sähköverkko- ja sähkökäytön tekemistä. Sähkökäyttäjä voi valita jakeluverkonhaltijan tarjoamien eri verkkopalvelutariffien tai verkkopalvelutuotteiden välillä. Liittymissopimuksen ehdot ja sähkökäyttäjän tavoitteet sähköhankintansa suhteen rajaavat käytettävissä olevat vaihtoehdot useimmiten varsin vähiin. Verkkopalveluun liittyen kilpailun piirissä olevalla asiakkaalla on sähkömarkkina-asetuksen 7 §:n 3 momentin mukaan mahdollisuus tilata tuntitehot rekisteröivä mittalaitteisto joko jakeluverkonhaltijalta tai hankkia se itse muualta.

Vähittäismyyjällä on samat tiedonantovelvoitteet sähkömyyntisopimuksen suhteen kuin jakeluverkonhaltijalla sähköverkko- ja sähkökäytön solmittaessa. Käytettävissä olevilla vaihtoehtoilta tarkoitetaan esimerkiksi hinnoittelun, sopimuksen voimassaoloajan, tuotteen ominaisuuksien kuten tehonleikkausmahdollisuuksien tai muiden seikkojen osalta käytettävissä olevia vaihtoehtoja. Käytännössä tiedonantovelvoitteen sisältö riippuu huomattavasti siitä, onko sähkökäyttäjä hankkimassa sähköä perinteisellä tariffijärjestelmään ja toimitusvelvollisuuteen liittyväällä sopimuksella vai kilpailun piirissä. Toimitusvelvollisuuden piirissä sähkökäyttäjän kannalta edullisin vaihtoehto on useim-

missa tapauksissa nopeasti selvitetty. Sen sijaan kilpailun piirissä vähittäismyyjän tarjous voi olla hyvinkin yksilöllinen ja sen selvittämisen tarve varsin perusteellista.

Mainitut tiedot on aina annettava niitä luuvalle liittyjälle tai sähkökäyttäjälle. Ainakin toimitusvelvollisuuden piirissä olevat sähkömyyntisopimukset tehdään pääsääntöisesti suullisesti, useimmiten puhelimitse. Tässä tilanteessa sähkökäyttäjät eivät välttämättä halua perinpohjaista selvitystä sopimusehtojen sisällöstä ja käytettävissä olevista eri vaihtoehtoista. Siksi on syytä olla myös mahdollisuus tehdä sähköverko- tai sähkömyyntisopimus ilman sopimusehtojen ja vaihtoehtojen aikaa vievää selvittämistä. Tämän takia pykälässä on säännös, jonka mukaan suullisesti sopimusta tehtäessä tietoja ei tarvitse antaa, ellei sähkökäyttäjä niitä halua.

Sähkökäyttäjä voi kuitenkin tutustua sopimusehtoihin sopimuksen tekemisen jälkeen hänelle lähetettävästä vahvistusilmoituksesta. Vahvistusilmoituksesta säädetään 25 e §:ssä.

Sopimusoikeuden yleisten periaatteiden ja suomalaisen oikeuskäytännön mukaan sopijapuolen ei ole katsottu sitoutuneen sellaiseen sopimusehtoon, johon hänellä ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta tutustua ennen sopimuksen tekemistä. Sama periaate on todettu kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY liitteen 1 kohdan i alakohdassa.

25 d §. *Sopimuksen tekeminen.* Pykälän 1 momentin mukaan liittymissopimus on tehtävä kirjallisesti. Suullisesti tehty liittymissopimus ei ole kuitenkaan pätemätön. Jos liittymissopimus tai sen jokin ehto sovitaan vain suullisesti, ei jakeluverkonhaltija voi vedota tällaiseen ehtoon. Sen sijaan liittyjä voi vedota myös tällaiseen sopimusehtoon. Koska säännös ei ole pakottava muiden kuin niiden liittyjien suhteen, jotka ovat kuluttajia, jakeluverkonhaltija voi muutoin tehdä myös suullisia liittymissopimuksia. Liittymissopimukset on yleisesti jo pitkään tehty kirjallisessa muodossa. Suullisia liittymissopimuksia tehdään käytännössä lähinnä yritysten ja järjestöjen lyhytaikaista sähkötarvetta varten.

Sähköverkko- ja sähkömyyntisopimus voidaan pykälän 2 momentin mukaan tehdä vapaamuotoisesti, esimerkiksi suullisesti. Jos sopijapuoli niin vaatii, on sopimus tehtävä kirjallisesti. Sähkömyyntisopimukset tehdään nykyisin yleisimmin

puhelimitse. Sähköverkkosopimuksia ei kulluttajien kanssa ole vielä yleisesti tehty.

Pykälän 3 momentti on sama kuin voimassa olevan lain 26 §:n ensimmäinen virke. Tämän säännöksen mukaan toimitusvelvollisuuden piirissä olevilla asiakkailta on edelleen oikeus vaatia sähkönmyyjältään kokonaistoimitussopimusta. Tällainen sopimus käsittää siis sähkönmyynnin lisäksi verkkopalvelun, josta vähittäismyyjä vastaa sähkökäyttäjää kohtaan. Tästä momentista on poistettu maininta kauppa- ja teollisuusministeriön antamien sähkönmyyntiehtojen noudattamisesta.

25 e §. *Vahvistusilmoitus.* Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijan tulee vahvistaa muuten kuin kirjallisesti tehty sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjän tulee vahvistaa muuten kuin kirjallisesti tehty sähkönmyyntisopimus sähkökäyttäjälle lähettävällä vahvistusilmoituksella. Kirjallisesti katsotaan tehdyksi sellainen sopimus, josta osapuoli saa aina tai halutessaan kirjallisen, luotettavan selvityksen sovituista ehdoista.

Vahvistusilmoituksessa on sähkökäyttäjälle kerrottava tiedot tehdystä sopimuksesta ja sopimukseen sovellettavista ehdoista, myös hinnoista.

Vahvistusilmoitus voi sisältää esimerkiksi sopimuslomaketta muistuttavan vahvistuskirjeen, yleiset sopimusehdot ja sovitun tariffin tai tuotemäärityksen sekä mahdollisesti erillisen palvelumaksuhinnaston.

Vahvistusilmoitus on lähetettävä sähkökäyttäjälle mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluttua sopimuksen tekemisestä. Vahvistusilmoitus lähetetään kirjeitse.

Pykälän 2 momentin mukaan sähkökäyttäjän tulee huomauttaa ilmoituksessa kerrotavan vähintään kahden viikon pituisen huomautusajan kuluessa vahvistuksessa mahdollisesti olevista virheellisyyksistä. Jollei sähkökäyttäjän reklamaatiota huomautusajan aikana tule, katsotaan sopimus tehdyksi ilmoituksessa olevin ehdoin.

Mahdollisten sopimuksen sisältöä koskevien erimielisyyksien varalta 3 momentin mukaan sovelletaan väliaikana vahvistusilmoituksen mukaisia sopimusehtoja, jollei muuta näytetä sovitun.

25 f §. *Sopimuksen voimassaolo ja päättyminen.* Pykälän 1 momentin mukaan sopimukset voidaan tehdä joko toistaiseksi tai määräajaksi. Liittymissopimus ja sähköverkkosopimus tehdään yleensä toistaiseksi.

Määräaikainen sopimus liittyy lähinnä kuluttajan omiin erityistarpeisiin. Esimerkiksi omakotitalon tai loma-asunnon rakennustyö voi edellyttää tilapäistä liityntää työmaakeskukseen. Tällainen ratkaisu ei ole sovelias muuhun kuin rakennusaikaiseen sähkökäyttöön.

Toimitusvelvollisuuden piirissä tehtävät sähkönmyyntisopimukset ovat pääsääntöisesti voimassa toistaiseksi. Synä määräaikaisen sähkönmyyntisopimuksen tekoon voivat olla rakennusaikaisen sopimuksen ohella esimerkiksi erilaiset ajaltaan etukäteen tiedetyt väliaikaiset asumistilanteet. Näitä voivat olla opiskelijan lukukausi- tai lukuvuosi-kohtainen asuminen opiskelupaikkakunnalla taikka ylipäättään lyhytaikaiset määräaikaiset vuokrasopimukset.

Kilpailun piirissä sen sijaan määräaikaiset myyntisopimukset ovat lisääntyneet ja niiden arvioidaan edelleen yleistyvän.

Pykälän 2 momentissa luetellaan ne tavat, joilla luvussa tarkoitetut sopimukset päättyvät. Jakeluverkonhaltijan oikeudesta purkaa liittymissopimus säädetään 27 i §:ssä. Jakeluverkonhaltijan oikeudesta purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjän oikeudesta purkaa sähkönmyyntisopimus säädetään 27 j §:ssä. Lisäksi sopimus voi päättyä irtisanomisen kautta. Liittyjä ja sähkökäyttäjä voivat milloin tahansa irtisanoa toistaiseksi tehdyn sopimuksen. Liittyjällä ei 25 g §:n mukaan poikkeuksellisesti ole oikeutta irtisanoa liittymissopimusta, jos sähkökäyttöpaikkaa koskeva toisen sähkökäyttäjän sähköverkkotai sähkönmyyntisopimus on voimassa. Sen sijaan jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän oikeutta irtisanoa sopimus on rajoitettu 25 g— 25 i §:ssä. Samoissa pykälissä on myös säännökset liittyjän ja sähkökäyttäjän irtisanomisajoista, joka liittyjän osalta määriteltäisiin liittyjän käytettävissä olevana irtisanomisajan enimmäisaikana.

Määräaikainen sopimus päättyy määräajan umpeuduttua ilman sopijapuolten eri toimenpiteitä. Kuluttajalla on kuitenkin oikeus irtisanoa myös määräaikainen liittymissopimus, sähköverkkosopimus ja toimitusvelvollisuuden piirissä oleva sähkönmyyntisopimus sopimuksen määräaikaisuudesta huolimatta. Tällöin noudatetaan samoja irtisanomisaikoja kuin vastaaviin toistaiseksi tehtyihin sopimuksiin. Jollei asianomaisissa sopimusehdoissa ole määritelty irtisanomisaikaa liittymissopimuksen osalta, noudatetaan enimmäisaikaa eli yhtä kuukautta ja muiden sopi-

musten osalta 14 päivää.

Jos esimerkiksi omakotitalo valmistuu ennen sovittua määräaika, liittäjällä on mahdollisuus irtisanoa rakennusaikainen liittymissopimus ja tehdä sopimus pysyvästä liittynästä.

Jos sähkökäyttöpaikkaa koskeva liittymissopimus päättyy, päättyvät pykälän 3 momentin mukaan ilman eri toimia myös samaa sähkökäyttöpaikkaa koskevat toistaiseksi voimassa olevat sähköverkko- ja sähkönmyyntisopimukset. Tällöin tulee kuitenkin ottaa huomioon myös 25 g §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan liittäjällä ei ole oikeutta irtisanoa liittymissopimusta, jos kyseistä sähkökäyttöpaikkaa koskevan muun sähkökäyttäjän tekemä sähköverkkosopimus tai sähkönmyyntisopimuksen on voimassa.

Momentti ei koske määräaikaista sopimuksia. Liittymissopimuksen päättyminen ei näin ollen vaikuta määräaikaisen kilpailun piirissä tehdyn sähkönmyyntisopimuksen voimassaoloon. Vaikka sähkökäyttöpaikkaan ei liittymissopimuksen irtisanomisen takia enää voida toimittaa sähköä, sähkökäyttäjällä on edelleen velvollisuus suorittaa määräaikaisen sähkönmyyntisopimuksen mukaiset kiinteät maksut. Sähkökäyttäjä voi kuitenkin irtisanoa määräaikaisen sähköverkkosopimuksen ja toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönmyyntisopimuksen samalla kun liittymissopimuksenkin.

25 g §. *Liittymissopimuksen irtisanominen.* Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijalla ei ole oikeutta irtisanoa liittymissopimusta. Kielto johtuu sähkömarkkinalain 9 §:n 2 momentissa säädetyistä liittämismuutoksista.

Momentin toisessa virkkeessä säädetään, ettei liittäjällä ole oikeutta irtisanoa liittymissopimusta, jos kyseistä sähkökäyttöpaikkaa koskeva muun sähkökäyttäjän sähköverkkosopimus tai sähkönmyyntisopimus on voimassa. Kiinteistön omistava liittjä ei näin voi irtisanomalla liittymissopimuksen aiheuttaa vuokralaisen sähkönsaannin keskeytymistä ja esimerkiksi nopeuttaa häätöä.

Pykälän 2 momentin mukaan liittäjän käytettävissä oleva irtisanomisaika saa olla korkeintaan yhden kuukauden pituinen. Liittjän ei tarvitse esittää syytä irtisanomiselleen.

Pykälän säännöksistä ei voida sopimuksin poiketa. Tilanne ei riipu siitä, onko liittjä kuluttaja vai ei. Jakeluverkonhaltija ja liittjä eivät voi siten sopia, että liittäjällä olisi oikeus irtisanoa sopimus, vaikka toisen säh-

könkäyttäjän kyseistä sähkökäyttöpaikkaa koskeva sopimus on voimassa.

25 h §. *Sähköverkkosopimuksen irtisanominen.* Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijalla ei ole oikeutta irtisanoa kuluttajan kanssa tehtyä sähköverkkosopimusta.

Jakeluverkonhaltija voi kuitenkin irtisanoa muun kuin kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksensa vain erityisten edellytysten vallitessa. Irtisanominen on mahdollista, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia jakeluverkonhaltijan kannalta kohtuutonta.

Pykälän 2 momentissa säädetään sähkökäyttäjän irtisanomisajaksi kaksi viikkoa. Jakeluverkonhaltijan käyttäessä 1 momentissa tarkoitettua epätavallista irtisanomisoikeuttaan irtisanomisaika on kolme kuukautta.

Pykälän säännökset ovat pakottavia myös muun kuin kuluttajan eduksi. Pykälän 3 momentissa todetaan, ettei pykälän säännöksistä saa poiketa sähkökäyttäjän vahingoksi.

25 i §. *Sähkönmyyntisopimuksen irtisanominen.* Pykälän 1 momentin mukaan vähittäismyyjällä ei ole oikeutta irtisanoa kuluttajan kanssa tehtyä sähkönmyyntisopimusta silloin, kun sopimusta koskee toimitusvelvollisuus.

Vähittäismyyjä voi toimitusvelvollisuuden piirissäkin irtisanoa muun kuin kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksensa. Tämä on kuitenkin mahdollista vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia vähittäismyyjän kannalta kohtuutonta.

Pykälän 2 momentissa säädetään toimitusvelvollisuuden piirissä olevien sähkönmyyntisopimusten irtisanomisajoista. Sähkökäyttäjän irtisanomisaika on kaksi viikkoa. Kun vähittäismyyjä käyttää 1 momentissa tarkoitettua epätavallista irtisanomisoikeuttaan, irtisanomisaika on kolme kuukautta. Vähittäismyyjän irtisanomisaika on ehdotuksen mukaan kilpailutilanteessa kaksi viikkoa. Tämä johtuu siitä, että sähkökäyttäjälle on varattava riittävä aika uuden sopimuksen tekoon.

Pykälän 3 momentissa säädetään kuluttajan oikeudesta irtisanoa pitkäaikainen määräaikainen sähkönmyyntisopimus, joka on tehty toimitusvelvollisuuden ulkopuolella. Sähkönmyyntisopimuksen määräaikaaisuudelle ei ole asetettu ylärajaa. Kuluttajaa ei kui-

tenkaan katsota voitavan sitoa liiaksi pitkäaikaiseen määräaikaiseen sähkönmyyntisopimukseen. Siksi kuluttaja voi irtisanoa tässä tarkoitettuna yli kahden vuoden pituisen määräaikaisen sopimuksen silloin, kun sopimuskaudesta on kulunut kaksi vuotta.

Kilpailutilanteessa kuluttajille voidaan tehdä määräaikaista sopimusta koskevia tarjouksia. Tietyt hintaehdon tai tietyn hinnanmääräytymistävän määräaikainen molempia sopimusosapuolia sitova voimassaolo jakaa energian hinnanmuutoksiin liittyvää sopimusriskiä aikaisemmasta tariffijärjestelmästä poikkeavalla tavalla. Tällainen ehto lisää siten asiakkaiden käytettävissä olevaa valinnanvaraa.

Pykälän 1 ja 2 momentin säännökset ovat pakottavia myös muun kuin kuluttajan asemassa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönkäyttäjän eduksi. Se todetaan pykälän 4 momentissa.

26 §. *Sopimusehtojen muuttaminen.* Pykälän 1 momentissa on määritelty keskeisimmät tilanteet, joissa jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä voi yksipuolisesti muuttaa sopimusehtoja ja hintoja.

Momentin 1 kohdan mukaan sopimusta voidaan muuttaa sopimuksessa yksilöidyn perustein. Lisäksi edellytetään, ettei sopimus olennaisesti muutu. Muutoksen olennaisuutta ei arvioida vertaamalla alkuperäiseen sopimussisältöön vaan muutoshetkellä voimassa olevaan sopimukseen. Tämä johtuu siitä, että sopimukset saattavat olla voimassa hyvin pitkään, joten niiden sisällön muuttaminen voi käydä tarpeelliseksi. Toimitusvelvollisuuden ulkopuolisessa tilanteessa vähittäismyyjä ei kuitenkaan saa muuttaa määräaikaista sähkönmyyntisopimusta.

Hinnan määräytymistä koskevat sopimusehdot voidaan jakaa kahteen ryhmään, itsestään vaikuttaviin muutoslausekkeisiin ja sopijapuolen toimintaa edellyttäviin lausekkeisiin.

Ensinnäkin voidaan sopia sellaisesta automaattisesti vaikuttavasta laskentatavasta, jonka perusteella tietyn väliajoin tarkistetaan maksettavaa hintaa tiettyyn sopijapuolten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevaan viitearvoon tai viitearvoihin nojautuen. Tällainen sopimusehto voi olla esimerkiksi siten muotoiltu, että kunkin kuukauden energiahinta on edeltävän kuukauden tiettyjen sähköpörssinoteerausten keskiarvo lisätyn jollain marginaalilla. Myös määräaikainen sähkönmyyntisopimus voidaan sitoa tällä

tavoin. Tehtäessä sopimuskauden kuluessa sopimusehtojen mukaisia tarkistuksia suuntaan tai toiseen ei ole kysymys sopimusehtojen muuttamisesta eivätkä tämän pykälän säännökset siten koske näitä hinnanvaihteluja. Vähittäismyyjän on kuitenkin tarpeellista tiedottaa uuden jakson hinnoista sähkönkäyttäjälle ajoissa laskun maksamista silmällä pitäen, vaikka sähkönkäyttäjä pystyisikin laskemaan itse hintansa julkisista hintatiedoista.

Toiseksi hinnanmuutoslausekkeet voivat oikeuttaa vähittäismyyjän muuttamaan hintaa, jos tietty ehto täyttyy. Hinta määritellään sopimuksessa tietyllä tasolle. Hinnan muuttaminen edellyttää sopijapuolen erityisiä toimenpiteitä. Tietyn indeksin tai esimerkiksi kivihiilen hinnan noustua vähintään sopimuksessa määritellylle tasolle vähittäismyyjä voi lähettää muutosilmoituksen sähkönkäyttäjälle. Näissä tilanteissa on kysymyksessä sopimusehtomuutos.

Sähkönmyyntisopimukseen voidaan ottaa esimerkiksi lauseke, joka oikeuttaa muuttamaan hintaa sähkön tukkuhinnan tai polttoaineiden hintojen muutosten johdosta. Jakeluverkonhaltija voi varautua sopimusehdossaan verkkopalvelun hintojen muuttamiseen esimerkiksi silloin, kun verkkotoiminnan harjoittamisesta aiheutuvien kustannusten kehitys, jakeluverkonhaltijan muille verkonhaltijoille maksamien maksujen muutokset tai 9 §:n 1 momentissa säädetyn verkon kehittämisvelvoitteen täyttäminen sitä edellyttää.

Hinta- ja hinnanmuutoslausekkeet voivat muotoutua lähtökohtaisesti sopijapuolten tarkoituksen mukaisesti vapaasti. Muiden vaihtoehtojen ohessa hinta voidaan sopia kiinteänä, koko sopimuskauden ajan voimassa olevana hinnoitteluna taikka hinta voidaan kytkeä tiettyyn indeksiin tai muuhun sovittavaan arvoon niin, että hinnantarkistuksia suoritetaan sovituin aikavälein. Viitearvona voidaan käyttää polttoaineiden hintaindeksijä, valittuja sähköpörssin noteerauksia, niistä laskettuja indeksejä tai muita sovittuja arvoja. Sähkönmyyjät voivat myös tarjota kiinteämääräisellä hinnalla sopimuksia, joista niillä ja toisaalta sähkönkäyttäjillä on sovittavaa irtisanomisaikaa noudattaen oikeus päästä eroon.

Momentin 2 kohdan nojalla ehtoja ja hintoja voidaan muuttaa lainsäädännön muutoksen tai viranomaisen antaman päätöksen perusteella, jos jakeluverkonhaltija tai vähit-

täismyyjä ei ole voinut ottaa niitä huomioon sopimusta tehdessään.

Sopimusta voidaan kohdan nojalla muuttaa esimerkiksi silloin, kun arvonlisäveroprosenttia muutetaan. Myös esimerkiksi energiaan tai energiantuotannon päästöihin perustuvien verojen ja maksujen muutokset voivat oikeuttaa kohdan nojalla muuttamaan hintaa. Niin ikään viranomaisen esimerkiksi sähköturvallisuuden tai verkkotoiminnan valvontaan liittyvillä päätöksillä voi olla vaikutusta sähkön tai verkkopalvelun hintaan. Esimerkkeinä tällaisista päätöksistä voidaan mainita päätökset, joilla viranomainen muuttaa vakiintunutta ratkaisukäytäntöään, sekä merkittäviä lisäkustannuksia aiheuttavat, sähköturvallisuuteen liittyvät päätökset.

Momentin 3 kohdan mukaan sopimusta voidaan muuttaa, jos siihen on erityistä syytä olosuhteiden muuttumisen, vanhentuneiden sopimus- tai hinnoittelujärjestelmien uudistamisen tai energian säästämiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen johdosta.

Koska sähköalan sopimukset ovat usein pitkään voimassa, voi ilmetä perusteltua tarvetta muuttaa sopimusta. Muutostarpeet voivat johtua esimerkiksi jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän hinnoittelun pohjana käyttämästä, aikanaan asianmukaisesta mutta ajan myötä vanhentuneesta kustannusrakenteesta. Vääristymät voivat ilmetä esimerkiksi kiinteiden ja energiamaksujen välisessä suhteessa tai eri päivän- ja vuodenaikojen välisissä hintasuhteissa. Esimerkiksi toistaiseksi tehdyissä sähköverkkosopimuksissa vääristymiä voi syntyä vuosien ja vuosikymmenien mittaan.

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa energiansäästön osalta suosituksia tai solmia energiansäästöä koskevia sopimuksia sähköalan järjestöjen tai suoraan sähkönmyyjien ja verkonhaltijoiden kanssa. Nämä suositukset ja sopimukset saattavat edellyttää sopimusehtojen, esimerkiksi tariffirakenteen, muutoksia. Tällaisissa tapauksissa sopimusehtoja voitaisiin muuttaa suosituksen tai sopimuksen edellyttämällä tavalla.

Vähittäismyyjä ei voi tässä kohdassa tarjotetuilla perusteilla muuttaa kilpailun piirissä tehdyn sähkönmyyntisopimuksen ehtoja tai hintoja. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että kilpaillut sähkönmyyntisopimukset ovat irtisanottavissa eikä kohdassa tarkoitettuja hinnoittelujärjestelmän vanhenemisia ehdi tapahtua. Kilpailun piirissä osapuolet myös

voivat ottaa suurempia riskejä tulevaisuudessa tapahtuvien muutosten suhteen kuin esimerkiksi toimitusvelvollisuuden koskemissa sähkönmyyntisopimuksissa.

Pykälän 2 momentin mukaan jakeluverkonhaltijalla ja vähittäismyyjällä on lisäksi oikeus tehdä vähäisiä sopimusehtomuutoksia. Tällaiset muutokset eivät saa vaikuttaa sopimuksen keskeiseen sisältöön. Sähkömarkkinoiden muotoutuessa kehitys voi olla niin nopeaa, että sopimusehtojen vähäisiin tarkistuksiin voi tulla useinkin aihetta.

Pykälän 3 momentissa säädetään jakeluverkonhaltijan maantieteellisen vastuualueen muutoksista johtuvasta hinnantarkistuksesta. Lain 15 §:n 3 momentin mukaan verkkopalvelujen hinta ei saa riippua siitä, missä asiakas maantieteellisesti sijaitsee tietyn jakeluverkonhaltijan vastuualueella. Jos vastuualue muuttuu, jakeluverkonhaltijan on tästä syystä voitava tarkistaa verkkopalvelun hinnat, jotta ne olisivat yhteneväiset koko vastuualueella. Vastuualueen muutoksista säädetään sähkömarkkinalain 6 §:ssä. Syynä vastuualueen muutokseen voi olla verkonhaltijoiden välillä tapahtunut fuusio, liiketoiminnan luovutus, vastuualueessa sovittu käytännön syistä johtuva muutos tai muu sellainen aihe. Vastuualueen muuttumisesta johtuvat verkkopalvelujen hinnannuutokset, lukuunottamatta viranomaispäätökseen perustuvasta vastuualueen muuttumisesta johtuvaa hinnannuutosta, saavat tulla voimaan aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettamisestä.

Pykälän 4 momentissa säädetään yksipuolisen sopimus- tai hintamuutoksen ilmoittamisesta toiselle sopijapuolelle. Ilmoituksessa on kerrottava, milta osin sopimus muuttuu ja millaiset ovat uudet ehdot tai hinnat muuttuneilta osin, mistä ajankohdasta lukien muutos tulee voimaan sekä sopijapuolen mahdollisesta oikeudesta irtisanoa sopimus muutoksen perusteella. Lisäksi on kerrottava muutoksen peruste.

Ilmoitus on lähetettävä sopijapuolelle kirjallisesti. Hinnanmuutoksesta voidaan ilmoittaa asiakkaille esimerkiksi tiedotteella laskun yhteydessä tai erikseen laskutusosoitteeseen lähetettävällä kirjeellä.

Muutos voi tulla voimaan pääsääntöisesti aikaisintaan kuukauden kuluttua siitä, kun liittyjälle tai sähkönkäyttäjälle on lähetetty muutosilmoitus. Lainsäädännön muutoksiin tai viranomaistoimiin perustuvat hinnat- ja muut sopimusmuutokset voidaan kuitenkin

toteuttaa lainsäädännön tai viranomaispäättöksen edellyttämänä ajankohtana. Esimerkiksi veromuutoksen takia tapahtuva hinnanmuutos voidaan toteuttaa siitä päivästä, kun muutettua veroa aletaan periä. Esimerkkinä viranomaispäättöksestä voidaan mainita päätös, jolla jakeluverkonhaltijan vastuualue muuttuu. Tiedossa olevista muutoksista on pyrittävä ilmoittamaan aina mahdollisimman pian.

27 §. *Oikeus pidättyä maksusta.* Pykälän 1 momentin mukaan liittyjällä on oikeus pidättyä maksamasta liittymismaksua, jos liittymää ei ole kytketty liittymissopimuksessa sovittuna ajankohtana. Liittymismaksun suorittamisesta sovitaan myös liittymissopimuksessa. Tavallisesti liittymismaksu on erääntyy välittömästi, kun liittymä on kytketty. Liittymismaksun pidätysoikeudella ei usein ole käytännön merkitystä, koska maksu erääntyy vasta liittämisaikajohdan jälkeen. Liittymissopimuksessa voidaan kuitenkin sopia liittymismaksun suorittamisesta erissä. Erissä maksu tulee kuluttajasopimuksissa kyseeseen lähinnä, jos liittymismaksu on esimerkiksi sähkökäyttöpaikan syrjäisen sijainnin takia sovittu tavanomaista korkeammaksi.

Toimitusajankohdasta sovittaessa on syytä ottaa huomioon sopimuksen täyttämiseen vaikuttavat tiedossa olevat seikat, kuten maanomistukseen liittyvät lupa-asiat tai kunnallistekniikan asentamisen ajoittuminen, jotka saattavat estää tai viivästyttää jakeluverkonhaltijaa täyttämästä velvoitettaan.

Kun liittymä on viivästyneenä kytketty, liittyjällä on oikeus pidättää omasta suorituksesta se osa, mikä on tarpeen hänen korvausvaatimuksensa vakuudeksi.

Pykälän 2 momentin mukaan sähkökäyttäjällä on oikeus pidättää sähkönmyyntisopimuksen mukaisia maksuja sähkötoimituksen aloittamisen viivästyttyä. Sähkökäyttäjän velvollisuus suorittaa maksuja alkaa vasta sähkötoimituksen aloittamisesta. Viivästyksajalta sähkökäyttäjällä ei ole perusmaksujen maksuvelvollisuutta. Perusmaksut määritetään aikaan perustuen, joten viivästyksajan suhteellinen osuus maksusta on määriteltävissä. Verkkopalvelumaksut sähkökäyttäjä voi joutua maksamaan myös vähittäismyyjän viivästyksajalta. Kun sähkötoimitus on viivästyksen jälkeen aloitettu, sähkökäyttäjällä on edelleen oikeus pidättää omasta suorituksesta se osa, mikä on tarpeen hänen korvausvaatimuksensa vakuudeksi.

Viivästytilanteessa niin sähkökäyttäjällä

kuin liittyjällä on oikeus vaatia myös sopimuksen täyttämistä, vaikka tästä ei ehdotetaakaan otettavaksi lakiin nimenomaista säännöstä.

27 a §. *Vakiokorvaus liittymän kytkemisen viivästyessä.* Pykälän 1 momentti koskee liittymän kytkemisen viivästyksestä suoritettavaa vakiokorvausta.

Vakiokorvaus määräytyy ehdotuksen mukaan viivästyksen keston perusteella. Kahdelta ensimmäiseltä viivästysviikolta vakiokorvaus on 5 % alkaneelta viikolta. Viivästyksen kestänyt 8—14 päivää vakiokorvaus on siis 10 %. Seuraavilta kahdelta alkaneelta viivästysviikolta vakiokorvaus on 10 % kummaltakin. Tällöin viivästyksen kestänyt vähintään 22 päivää vakiokorvaus on 30 %, mikä on myös vakiokorvauksen enimmäisprosentti. Momentissa on myös määritetty markkamääräinen vakiokorvauksen enimmäismäärä, joka on 10 000 markkaa. Mainittua markkamäärää voidaan asetuksella muuttaa, jos taloudellinen ja rahoitusten kehitys antavat siihen aihetta. Käytännössä kotitalouksiin hankittavien liittymien kokonaismaksut ovat tavallisesti enintään kymmenisen tuhatta markkaa. Vakiokorvauksen saaminen ei edellytä, että liittyjä näyttäisi hänelle aiheutuneen viivästyisestä vahinkoa.

Vakiokorvausta laskettaessa otetaan lukuun kaikki liittämisestä tavanomaisesti perittävät maksut. Varsinaisen liittymismaksun ohella voidaan käytännössä periä esimerkiksi kytkentämaksuja. Vakiokorvausta määritettäessä otetaan huomioon se liittymismaksu, jota jakeluverkonhaltija yleisesti käyttää tarjotessaan liittymiä niin sanottujen taulukkoehdotusten mukaisesti. Korkeampia kuin liittymismaksutaulukon mukaisten markkamäärien mukaisia hintoja voidaan käyttää esimerkiksi syrjäisiin ja siten suuria kustannuksia aiheuttaviin sähkökäyttöpaikkoihin liittymiä toimitettaessa. Näitä ei kuitenkaan oteta huomioon vakiokorvausta laskettaessa.

Kilpailun alainen liittymisjohtoon rakennusurakka ei kuulu tähän liittymismaksuun. Johtourakan mahdollisen viivästyksen seuraamuksista voidaan sopia asianomaisessa urakkasopimuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan liittymän toimittamisen viivästyisestä vahinkoa kärsineellä liittyjällä on oikeus saada vahingostaan vakiokorvauksen ylittävä korvaus. Vahingonkorvaus- tai hinnanalennusvelvollisuutta ja vahingonkorvauksen määrää koske-

vat riidat käsitellään tuomioistuimessa. Sama koskee myös 27 b, 27 d ja 27 e §:ää.

Pykälän 3 momentin mukaan liittyjällä ei ole oikeutta edellä mainittuun vakiokorvaukseen tilanteessa, jossa viivästys johtuu jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevasta esteestä.

27¹ b §. *Vahingonkorvaus viivästyksen vuoksi.* Pykälässä säädetään jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän vahingonkorvausvelvollisuudesta viivästystilanteissa. Säännös vastaa kuluttajansuojalaissa olevia vahingonkorvaussäännöksiä ja kauppalain 27 §:n säännöksiä. Lähtökohtana on, että jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän on korvattava liittyjälle tai sähkönkäyttäjälle liittymän kytkeamisen tai sähköntoimituksen aloittamisen viivästyisestä tälle aiheutunut vahinko. Pykälän 1 ja 2 momentissa mainituin edellytyksin jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä voi kuitenkin vapautua korvausvelvollisuudesta. Pykälän 3 momentin säännökset rajoittavat vahingonkorvausta välillisten vahinkojen osalta.

Pykälän 1 momentissa on korvausvelvollisuutta koskeva pääsääntö, jonka mukaan liittyjällä ja sähkönkäyttäjällä on oikeus viivästyksestä aiheutuvan vahingon korvaukseen. Momentissa asetetaan vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautumiselle edellytykset, joiden on kaikkien täyttyvä, jotta jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä välttyisi suorittamasta vahingonkorvausta. Todistustaakka vastuuvapauden edellytyksien olemassaolosta on niihin vetoavalla.

Ensimmäinen edellytys vastuuvapaudelle on, että viivästys johtuu sellaisesta seikasta, joka estää liittymän toimittamisen tai sähköntoimituksen aloittamisen oikeaan aikaan. Ei riitä, että sopimuksen täyttäminen vaikeutuu tai tulee odotettua kalliimmaksi. Toisaalta säännöksessä ei vaadita, että on kyse niin sanotusta objektiivisesta mahdottomuudesta eli siitä, että oikea-aikainen suoritus on käynyt mahdottomaksi, paitsi jakeluverkonhaltijalle tai vähittäismyyjälle, myös kenelle tahansa muulle henkilölle. Esteenä saatetaan pitää myös olosuhteita, jotka eivät tee suoritusta suorastaan mahdottomaksi, mutta kuitenkin siinä määrin poikkeuksellisen raskaaksi, että niiden on objektiivisesti arvioiden katsottava tosiasiallisesti estävän suorituksen.

Sopimuksen täyttymisen estyminen voi johtua monenlaisista syistä. Luonnonmullistus ja vaikutuksiltaan vastaavat onnettomuu-

det, kuten tulipalot tai räjähdykset, samoin kuin esimerkiksi lakko voivat estää liittymän toimittamisen. Myös rikollinen teko tai viranomaisen toimenpide voi estää jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän suorituksen.

Edellä mainitun kaltaiset tapahtumat eivät siis ole sinänsä vapautumisperusteita vaan ainoastaan sillä edellytyksellä, että ne tosiasiallisesti estävät jakeluverkonhaltijaa tai vähittäismyyjää täyttämästä sopimuksen mukaista suoritusta. Esimerkiksi jakeluverkonhaltijan toimihenkilöiden lakko voi estää tai hidastaa toimituksen aikaisessa vaiheessa olevien liittymien suunnittelua tai tarpeellisten maankäyttöä koskevien sopimusten tekoa, mutta se ei välttämättä vaikuta itse asennustyöhön.

Jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä ei voi yleisesti vedota siihen, että sopimuksen täyttäminen tulee odotettua kalliimmaksi. Myös taloudelliset seikat voivat kuitenkin tietyissä tapauksissa estää sopimuksen täyttämisen. Tällöin sattuneen tapahtuman tai sen seurausten voittamiseksi tarpeelliset kustannukset ylittäisivät selvästi sen, mitä objektiivisesti katsoen voidaan pitää ajateltavissa olevana panoksena kyseisen sopimuksen täyttämiseksi.

Toisena edellytyksenä vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautumiselle on 1 momentin mukaan, että viivästys johtuu esteestä, joka on jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Seikat, jotka voidaan lukea heidän omaan kontrollipiiriinsä, aiheuttavat aina vahingonkorvausvastuun. Esimerkiksi jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän palveluksessa olevien henkilöiden toimintaan liittyvät muut seikat kuin työtaistelut kuuluvat heidän vaikutusmahdollisuuksiensa piiriin. Samoin jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän oman toiminnan suunnittelun tai organisoinnin avulla kontrolloitavat tekijät ovat korvausvelvollisuuden piirissä.

Momentin säännösten mukaan vahingonkorvausvastuun syntyneen kannalta merkitystä ei ole sillä, onko jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän menettely ollut jossain suhteessa moitittavaa. Momentin säännökset eroavat näin tuottamusperusteisesta vahingonkorvausvastuusta.

Kolmas vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautumisen edellytys on 1 momentin mukaan, että este on sellainen, ettei jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän voida koh- tuudella edellyttää ottaneen sitä huomioon

sopimusta tehtäessä. Jos esimerkiksi verkonrakennusalan lakkoa koskeva työtaisteluvuoroitus oli jo annettu silloin, kun sopimusta tehtiin ja suoritusajasta sovittiin, jakeluverkonhaltija ei voi vedota tähän liittymän toimittamisen viivästyttäneeseen syyhyn.

Neljäs vahingonkorvauksesta vapautumisen este on, että jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä ei ole kohtuudella voinut välttää eikä voittaa estettä tai sen seurauksia.

Esimerkiksi tarvikkeiden saatavuuden lyhytaikaisista vaikeuksista johtuvien suoritusesteiden välttämiseksi voidaan edellyttää ylläpidettävän kohtuullista varastoa.

Jos esimerkiksi osoittautuu, että liittymää ei voida toimittaa sillä tavoin kuin jakeluverkonhaltija on aikonut, tämän on turvauduttava käytettävissä oleviin vaihtoehtoisin mahdollisuuksiin suoritusvelvollisuutensa täyttämiseksi. Jo sattuneen tapahtuman seurauksien eliminointi ei kuitenkaan ole aina mahdollista.

Momentissa säännelty vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautuminen koskee kuitenkin yleensä vain sitä aikaa, jonka esteen vaikutus kestää. Tilanne voi muuttua niin, että vastuuvapauden edellytykset eivät enää täyty. Jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä vapautuu tällöin korvausvelvollisuudesta vain sen vahingon osalta, joka liittyjälle tai sähkönkäyttäjälle on aiheutunut sinä aikana, jolloin vastuuvapauden edellytykset olivat käsillä.

Esimerkiksi liittyjän omalta puolelta tapahtuva tai hänen vaikutusmahdollisuksiensa piirissä oleva viivästys vapauttaa jakeluverkonhaltijan korvausvelvollisuudesta. Tyypillisiä liittyjän viivästyksiä voisivat olla liittyjän vastuulla olevien asennusten, kuten urakoitsijalta tilatun liittymisjohdon, keskeneräisyys sovittuna liittämisaikana.

Pykälän 2 momentti koskee jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän apunaan käyttämän henkilön aiheuttaman viivästyksen vaikutusta jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän omaan viivästyksen. Jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä vapautuu vahingonkorvausvastuusta apulaisensa, kuten aliurakoitsijan, viivästyksen johdosta vain, jos myös tätä apulaista koskee 1 momentissa tarkoitettu este. Säännös tiukentaa vahingonkorvausvastuuta 1 momenttiin nähden. Säännöksen tarkoitus on varmistaa, että jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä ei voi välttää vahingonkorvausvastuusta pelkästään siitä syystä, että hän on antanut sopimuksen

täyttämisen kokonaan tai osittain kolmannen henkilön tehtäväksi.

Sähkötoimituksen aloittaminen sähkönkäyttöpaikkaan, johon sähköä ei ennen sähkömyyntisopimuksen voimaantuloa toimiteta, tapahtuu niin, että vähittäismyyjä tilaa asianomaiselta jakeluverkonhaltijalta sähkönkäyttöpaikan kytkennän. Tällöin jakeluverkonhaltija toimii vähittäismyyjän momentissa tarkoitettuna apulaisena. Esimerkiksi maakaapelina toimitettavan liittymän toimittamisessa jakeluverkonhaltija on voinut turvautua osittain kaivinkoneyrittäjään.

Pykälän 3 momentin mukaan jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä on velvollinen korvaamaan liittyjälle tai sähkönkäyttäjälle aiheutuneet välilliset vahingot vain, jos vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan. Liittymän kytkemisen tai sähkötoimituksen viivästyessä välillisinä vahinkoina on pidettävä momentissa määriteltyjä tilanteita.

Välillisenä vahinkona pidetään ensinnäkin tulon menetystä, joka liittyjälle tai sähkönkäyttäjälle aiheutuu sopimusrikkomuksen tai siitä johtuvien toimenpiteiden takia. Toiseksi välillisenä vahinkona pidettäisiin muuhun sopimukseen perustuvasta velvoitteesta aiheutuvaa vahinkoa, esimerkiksi palkanmaksuvelvollisuutta töiden ollessa viivästyksen johdosta keskeytyneinä taikka tuotantoyrityksen osalta tuotannon viivästyisestä aiheutuvat korvausvelvollisuudet tuotteiden tilaajille. Kolmanneksi välillisenä vahinkona pidettäisiin sopimuksen kohteen käyttöhyödyn menetystä, josta ei aiheudu suoranaista taloudellista vahinkoa, sekä muuta siihen rinnastettavaa olennaista haittaa. Neljänneksi välillisenä vahinkona pidettäisiin muuta saman kaltaista vaikeasti ennakoitavaa vahinkoa kuin tässä momentissa on edellä mainittu.

Muut kuin momentissa luetellut vahingot ovat välittömiä. Liittymän viivästyminen perustuvista välittömistä vahingoista esimerkkejä ovat muuton myöhästyessä väliaikaisesta asunnosta maksettava kohtuullinen vuokra ja viivästyksen selvittämisestä aiheutuvat kustannukset.

27 c §. *Virhe*. Pykälän mukaan suoritus on virheellinen silloin, kun sähkön laatu tai toimitustapa ei vastaa sovittua. Jollei sopijapuolten välillä ole muuta sovittu, toimitus on virheellinen, kun sähkön laatu jännitteen tai muiden määriteltyjen ominaisuuksien suhteen ei ole Suomessa noudatettavien standar-

dien mukainen. Nykyisin noudatettava standardi on SFS 50160.

Standardin mukaisista laatuvaatimuksista voidaan liittymissopimuksessa, sähköverkosopimuksessa taikka verkkopalvelun sisältävässä sähkönmyyntisopimuksessa poiketa parempaan tai huonompaan suuntaan, kun siihen on erityistä tarvetta. Ehdottoman rajan verkon kautta toimitettavan sähkön laatuksymyksissä asettavat sähköturvallisuutta koskevat säännökset ja määräykset.

Myös toimitustavan suhteen voidaan sopia poikkeuksista. Vähittäismyyjien ja sähkökäyttäjien välillä on tehty sopimuksia käytettävissä olevan tehon leikkaamisesta lähinnä huipputehoajankohtia ajatellen. Toimitustapaa koskevista huononnuksista sovitaan yleensä sähkönhankinnan kustannusten alentamiseksi. Sähkökäyttäjä saa kustannussäästöstä osansa halvempien hintojen kautta. Kotitalouksien osalta tyypillisin tehonleikkauskohde on lämmitys sähkö. Näissä tapauksissa yksittäinen keskeytys ei kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen sisältyvien sähkönmyyntiehtojen mukaan saa ylittää puoli-toista tuntia eikä vuorokautinen keskeytysaika viittä tuntia. Tämän pykälän virhemääritelmä ei estä vastaisuudessa tekemästä vastaavia sopimuksia sähkökäyttäjien ja vähittäismyyjien ja mahdollisesti myös jakeluverkonhaltijoiden kanssa. Viime mainituilla ei yleensä kuitenkaan ole tehonleikkaukseen intressiä. Tässä pykälässä tarkoitettua virheestä ei ole kysymys, kun jakeluverkonhaltija leikkaa sähkökäyttäjän käytössä olevaa tehoa vähittäismyyjän toimeksiannosta.

Sähkön laadun puutteellisuus saattaa ilmetä esimerkiksi siten, että sähköllä toimivat laitteet vioittuvat tai valaistuksen kirkkaus toistuvasti ja selvästi havaittavasti vaihtelee.

Sähkötoimitus on virheellinen myös silloin, kun siinä esiintyy keskeytys, jota keskeytyksen syy ja muut olosuhteet huomioon ottaen ei ole pidettävä vähäisenä. Yksiselitteistä tuntirajaa ei voida asettaa, koska virheen määrittelyyn vaikuttavat pykälän mukaan muutkin seikat kuin keskeytyksen pituus.

Sähkötoimituksen keskeytykset voivat johtua monista erilaisista syistä. Sähkötoimitukselta ei voida edellyttää keskeytyksentömyyttä. Sähköverkko on aina alttiina erilaisille keskeytyksiä aiheuttaville luonnon- ja muille ilmiöille. Verkonhaltijat voivat vähentää keskeytysten lukumäärää ja lyhentää keskeytysten kestoaikaa nykyisestä sähkö-

verkkoon tehtävillä investoinneilla ja esimerkiksi pitämällä yllä huomattavaa viankorjausvalmiutta. Verkkotoiminnan kustannukset rahoittavien sähkökäyttäjien kannalta on kuitenkin järkevintä tavoitella keskeytysten torjunnan osalta sellaista tasoa, jolla verkkopalvelun hinta ja keskeytyksistä sähkökäyttäjille aiheutuvat kustannukset yhteenlasketuna ovat mahdollisimman edulliset. Tästä syystä sähkötoimituksessa ei voida katsoa olevan sellaista virhettä, josta aiheutuisi seuraamuksia, jos sähkötoimitus keskeytyy lyhyeksi aikaa eikä tämä ole usein toistuvaa.

Arvioitaessa sitä, milloin on kyse virheestä, on keskeytyksen pituuden lisäksi otettava huomioon keskeytyksen syy ja muut olosuhteet. Huomioon otettavina olosuhteina voivat tulla kyseeseen myös keskeytyksen vaikutukset sähkökäyttäjälle.

Jakeluverkonhaltijan velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin vian korjaamiseksi alkaa siitä, kun jakeluverkonhaltija saa tiedon keskeytyksestä joko sähkökäyttäjältä tai omasta seurantajärjestelmästä. Vastaavasti keskeytysajan pituutta arvioidaan sen mukaan, milloin jakeluverkonhaltija sai keskeytyksen tietoonsa. Useimmissa tapauksissa jakeluverkonhaltijoiden käyttöjärjestelmät toimivat niin, että verkonhaltija saa automaattisesti tiedon siitä kautta suur- tai keskijänniteverkossa tapahtuvista keskeytyksistä.

Sen sijaan jakelumuuntajissa ja pienjänniteverkossa tapahtuvat keskeytykset tulevat jakeluverkonhaltijan tietoon vain sähkökäyttäjien ilmoittaessa niistä. Jos sähkökäyttäjällä haluaa varmistaa mahdollisuutensa vedota sähkötoimituksessa ehkä olevaan virheeseen, hänen on syytä ilmoittaa keskeytyksestä itse jakeluverkonhaltijalle. Sähkökäyttäjä voi arvioida tilannetta sen mukaan, että esimerkiksi kaupunkioaloissa korttelien laajuisen alueen ollessa pimeänä voidaan pitää selvänä, että verkonhaltija on heti keskeytyksestä tietoinen. Toisaalta maaseudulla sähköjohdon päässä viimeisenä olevassa yksinäisessä talossa samaa johtopäätöstä ei voida vetää yhtä helposti.

Sähkötoimituksessa on virhe myös silloin, kun siinä esiintyy pidemmän jakson, esimerkiksi viikon aikana, usein toistuvia keskeytyksiä, joita keskeytysten syyt ja muut olosuhteet huomioon ottaen ei ole pidettävä vähäisinä. Keskeytysten kokonaisvaikutus on verrattavissa pitkään yhtäjaksoiseen keskeytykseen. Jos tällaiset keskeytykset ovat satunnaisia, kyseessä ei ole virhetilanne.

Sähkötoimituksessa esiintyy myös lyhytaikaisia keskeytyksiä, jotka aiheutuvat siitä, että teknisin apuvälinein pyritään estämään suurempia häiriöitä. Jos esimerkiksi ilmajohdolle pudonnut oksa aiheuttaa oikosulun, verkonhaltijan ohjausjärjestelmä tekee tulipalon ja hengenvaaran välttämiseksi kyseisen verkon osan jännitteettömäksi. Tekniset apuvälineet, kuten pikajälleenkytkentä tai aikajälleenkytkentä, palauttavat jännitteen hetken kuluttua, jolloin asiakkaat saavat taas sähköä. Pikajälleenkytkentäautomaattia käytettäessä selviää jo sekunnin murto-osan kuluttua keskeytyksen alkamisesta, onko oikosulku poistunut, joten asiakas ei välttämättä edes huomaa keskeytystä ollenkaan. Myös laajoissa korjauksissa voidaan vikaa selvitettäessä ja korjattaessa joutua katkaisemaan ja kytkemään uudelleen vian piirissä olevien asiakkaiden sähkön saanti useitakin kertoja. Edellä mainituissa tilanteissa ei kuitenkaan ole kyseessä pykälässä tarkoitettu virhe.

Vikakeskeytykset johtuvat usein sääolosuhteista tai muista luonnonilmiöistä. Myrsky voi kaataa puita ilmajohdolle, ukkonen voi vaurioittaa jakelumuuntamoita ja lumikuorman kaatama puu saattaa vaurioittaa johtoja. Myös tuuli voi aiheuttaa keskeytyksiä sähkötoimituksessa, samoin muuntajan tunkeutuvat eläimet. Kosteusvauriosta aiheutuva oikosulku saattaa olla myös syynä keskeytykseen. Edellä mainittujen syiden aiheuttamia keskeytyksiä pyritään vähentämään muun ohessa johtokatuja raivauksilla ja uikkosuojauksilla. Täydelliseen suojaan ei kuitenkaan ole mahdollista päästä, esimerkiksi johtokatuja leventäminen keskijänniteverkossa niin leveiksi, etteivät puut missään tapauksessa voisi johdoille kaataa, olisi teoriassa mahdollista, mutta sekä taloudellisesti että ympäristön kannalta huono ratkaisu.

Kun kyseessä on poikkeuksellinen tilanne, esimerkiksi voimakas myrsky, myös sähkökäyttäjät on useimmiten tästä tietoinen. Virhearviointi tulee tällöinkin tehdä yksittäisen tapauksen olosuhteiden perusteella eikä ehdotonta tuntirajaa ole tarkoituksenmukaista asettaa. Kohtuullisen lyhyttä keskeytystä ei ole näissä tapauksissa pidettävä virheenä.

Jos keskeytys kestää pitkään, sähkökäyttäjän kannalta ei kuitenkaan voida pitää kohtuullisena, ettei hän saa lainkaan hyvitystä. Tällaisessa tapauksessa sähkötoimituksessa on virhe. Keskeytyksen kestäessä pitkään

jakeluverkonhaltijalla tulisi tiedottaa korjaustilanteesta vika-alueella niin tehokkaasti kuin mahdollista.

Virhearvioinnissa tulee ottaa huomioon monia keskeytyksen syyhyin ja vaikuttaviin olosuhteisiin liittyviä tekijöitä. Taajaan asutuilla alueilla käytettävät maakaapelit eivät ole yhtä alttiita sääolosuhteille ja keskeytyksille kuin harvemmin asutuilla alueilla yleiset ilmajohdot. Toisaalta taas maakaapelissa oleva vika saattaa vaatia pidemmän korjausajan. Harvaan asutulla alueella taas useammankin tunnin keskeytys voi joissakin tapauksissa olla sellainen, että olosuhteet huomioon ottaen kysymys ei ole pykälässä tarkoitettua virheestä.

Harvaan asutuilla alueilla keskeytyksen syyn korjaaminen on usein hankalaa pitkien välimatkojen vuoksi. Jakeluverkonhaltijoiden valmiuksissa estää keskeytyksiä ja erityisesti valmiuksissa korjata niiden syitä on myös eroja. Verkonhaltijan riittämätön varautuminen keskeytysten torjuntaan ja korjausvalmiuteen ei riitä perusteeksi sille, että kyseiselle yhtiölle sallitaan pidemmät keskeytysajat kuin muille yhtiöille. Tässä yhteydessä on huomattava, että sähkömarkkinalain 9 §:n 1 momentissa on asetettu jakeluverkonhaltijalle verkon kehittämisvelvollisuus.

Virheen arvioinnissa on merkitystä myös sillä, onko sähkökäyttäjän käyttämä lämmitys riippuvainen sähköstä vai ei. Tähän liittyy kiinteästi ajankohta, jolloin keskeytys tapahtuu. Kesäaikana tapahtuva keskeytys ei ole lämmityksen kannalta niin merkityksellinen kuin talviaikaan tapahtuva keskeytys. Toisaalta taas kesäaikaan tapahtuva keskeytys vaikuttaa elintarvikkeiden säilyttämiseen enemmän kuin talviaikaan tapahtuva keskeytys. Myös sillä seikalla, onko kyseessä vapaa-ajan asunto vai vakituinen asunto, on merkitystä arvioitaessa keskeytyksen pituuden ja vallitsevien olosuhteiden nojalla, onko kysymys ehdotuksessa tarkoitettua virheestä sähkötoimituksessa. Vapaa-ajan asunnolla tapahtuva keskeytys voi olla huomattavankin pitkä ilman, että kysymyksessä on pykälässä tarkoitettu virhe.

Sähkön saatavuus voi vaikeutua muun muassa voimalaitoslakon aikana, kantaverkon häiriötilanteesta tai polttoaineen saannin vaikeutuessa erilaisten kriisien vuoksi. Tällöin jakeluverkonhaltijat voivat joutua säännöstelemään sähkön saantia. Tällaisten harvinaisten, mutta vakavien tilanteiden varalle jakeluverkonhaltijat ovat laatineet suunnitel-

mat, joilla pyritään kaikissa oloissa turvaamaan esimerkiksi sairaaloiden ja hälytyskeskusten toiminta. Käytännössä tällainen sähkön saannin säännöstely tarkoittaa ensimmäisessä vaiheessa sähkön saannin rajoittamista sillä tavoin, että eri asuinalueille toimitetaan sähköä vuorotellen.

Sähkön tuottajien, myyjien ja verkonhaltijoiden välillä on valmisteltu toimintaperiaatteet sähköpulan ajaksi. Periaatteet koskevat niin valtakunnallista sähköpulaa, sitä edeltävää tilannetta kuin myös alueellista pulatilannetta. Periaatteet lähtevät siitä, että toimitusvelvoitteet täytetään siinä laajuudessa kuin sen on mahdollista. Esteen vallitessa osapuolet rajoittavat toimituksiaan ja myös omaa käyttöönsä suhteellisesti samoin alueellisin osuuksin kohdistettuna sähkökäyttäjien mahdollisimman tasapuolisesti. Rajoitukset luokitellaan tärkeysasteen mukaisesti portaisiin ja elintärkeät toiminnot jätetään rajoitusten ulkopuolelle. Paikallisesti rajoitusten toimeenpanosta huolehtii kukin jakeluverkonhaltija riippumatta siitä, kenen sähkönmyynnistä on kyse. Näissä poikkeustilanteissa sähkötoimitusta pidettäisiin virheellisenä siinä tapauksessa, että keskeytys jatkuu pitkään — huomattavasti pidempään kuin mitä pidettäisiin virheenä tavanomaisten olosuhteiden vallitessa.

Sähkötoimitus on joskus välttämätöntä tilapäisesti keskeyttää ihmishenkeä, terveyttä tai omaisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi.

Jakeluverkonhaltijat voivat asettaa omalle toiminnalleen keskeytysten pituuteen ja määrään liittyviä laatuksiteereitä.

Sähkötoimituksessa esiintyy myös niin sanottuja suunniteltuja keskeytyksiä, jolloin sähkötoimitus asiakkaille joudutaan keskeyttämään esimerkiksi huolto- tai korjaustöiden vuoksi. Jos tällaisista keskeytyksistä ja niiden todennäköisestä kestoajasta on tiedotettu asiakkaille tehokkaasti ja jos niiden kesto on kohtuullisen mittainen, sähkökäyttäjällä ei yleensä ole oikeutta keskeytyksen johdosta sähkömarkkinalain mukaisesti seuraamuksiin.

Tiedottaminen tulee tehdä siten, että mahdollisimman moni keskeytyksen piirissä olevista sähkökäyttäjistä saa siitä tiedon. Riittävän tehokkaat tiedotuskeinot vaihtelevat alueellisesti. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla rivi-ilmoitus päivälehdissä ei pääsääntöisesti ole tehokas keino, sen sijaan haja-asutusalueilla kylläkin. Kerrostaloalueilla käytetään paljon porraskäytävän ilmoitustauluja.

Keskeytyksen koskiessa vain harvoja sähkökäyttäjiä voidaan heille ilmoittaa puhelimitse. Sähkökäyttäjille lähetetty kortti on tehokkain käytössä oleva ilmoittamiskeino.

Lyhyistä, esimerkiksi muutamien minuuttien keskeytyksistä ei ole tarpeen ilmoittaa sähkökäyttäjille, koska heidän on muutoinkin varauduttava lyhyisiin keskeytyksiin. Lisäksi joissain vianetsintätilanteissa voidaan joutua ennalta ilmoittamatta katkaisemaan sähköt tietyltä alueelta, jotta vian korjaaminen on mahdollista.

27 d §. *Hinnanalennus.* Sähkökäyttäjällä olisi ehdotuksen mukaan virheen johdosta oikeus virhettä vastaavaan hinnanalennukseen, joka kuitenkin keskeytystapauksissa on vähintään kahta viikkoa vastaava osuus kuluvan vuoden verkkopalvelun laskusta. Nykyisin sähkölasku kattaa kuluttaja-asiakkailta sekä sähkön myynnin että sen edellyttämän verkkopalvelun. Koska keskeytykset johtuvat lähes poikkeuksetta verkkotoiminnan piiriin kuuluvista ilmiöistä, on tarkoituksenmukaista sitoa hinnanalennuksen määrä verkkopalvelun hintaan.

Tarkoituksena ei ole, että hinnanalennus kaikissa tapauksissa olisi automaattisesti vain tämän suuruinen, vaan se voi olla suurempikin. Vähimmäismäärän asettamisella pyritään siihen, että hinnanalennuksen suuruus on sen verran huomattava, että se myös olisi omiaan tehostamaan jakeluverkonhaltijoiden toimintaa ja antaisi sähkökäyttäjälle suuremman hyvityksen muun muassa asumismukavuuden alenemisesta kuin suoraan keskeytyksen keston suhteutettu hyvitys.

Kuluttajien verkkopalvelujen verollinen keskihinta vaihtelee välillä 15–25 penniä kilowattitunnilta. Tällöin tyypillisen sähkölämmitetyn rivitaloasunnon (18 000 kWh/vuosi) kahden viikon verkkohinta olisi noin 100–170 markkaa.

Tarkoitus on, että käytännön hinnanalennustapauksissa jakeluverkonhaltija vähentää hinnanalennuksen laskusta sähkökäyttäjän vaatimuksen saatuaan. Sellaisesta menettelystä, jossa sähkökäyttäjä pidättäisi itse hinnanalennuksen määrän laskusta, voisi aiheutua tarpeettomia erimielisyyksiä ja selvittelykustannuksia. Tarkemmasta menettelystä voitaisiin sopia verkkopalveluehdoissa.

27 e §. *Vahingonkorvaus virheen vuoksi.* Pykälässä säädetään jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän vahingonkorvausvelvollisuudesta virhetilanteissa. Säännös vastaa kuluttajansuojalaissa olevia vahingonkorvaussään-

nöksiä. Välilliset vahingot verkonhaltija ja myyjä on ehdotuksen mukaan velvollinen korvaamaan vain, jos vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan.

Välillisten vahinkojen luonnetta on selvitetty 27 b §:n 3 momentin perustelujen yhteydessä. Virhetilanteessa tyypillisiä kuluttajan välillisiä vahinkoja ovat sähkökäyttäjälle ja hänen perheelleen aiheutuvat käyttöhyödyn tai asumismukavuuden menetykset. Yrityksen kannalta tyypillisimpiä välillisiä vahinkoja voivat olla keskeytyksestä johtuvat tulomenetykset tuotannon keskeytyessä. Sen sijaan esimerkiksi leipomon sähkönsaannin keskeytyessä pilalle menevä taikinaerä ja sen käsittelystä aiheutuvat kustannukset taikka kaupan kylmätiloissa pilalle menevät pakasteet ja tilojen siivoaminen niiden jäljiltä ovat välittömiä kustannuksia.

Yleisten vahingonkorvausta koskevien periaatteiden mukaan vahinkoa kärsivän on toimittava niin, että aiheutuvat vahingot jäävät mahdollisimman pieniksi. Jos vahinkoa kärsivä laiminlyö tämän, hän saa itse kärsiä vastaavan osan vahingosta.

27 f §. *Vastuutahot.* Pykälän 1 momentin mukaan sähkökäyttäjän on esitettävä virheeseen perustuvat vaatimuksensa jakeluverkonhaltijalle. Näin on ehdotuksen mukaan riippumatta siitä, keneltä sähkökäyttäjä on tilannut verkkopalvelun. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että sähkökäyttäjän vaatimukset vahingonkorvauksesta tai hinnanalennuksesta on esitettävä kohtuullisessa ajassa siitä, kun sähkökäyttäjä havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita. Kohtuullisena aikana tavanomaisen jakeluverkotoiminnassa sattuvan virheen osalta — ainakin silloin kun on kyse vain hinnanalennuksesta — voidaan pitää muutamaa kuu-kautta, sillä asian selvittäminen kovin myöhään jälkikäteen aiheuttaa kaikille osapuolille tarpeettomia kustannuksia asian laajuuteen ja merkitykseen nähden.

Pykälän 2 momentin mukaan jakeluverkonhaltija on ehdotuksen mukaan ensisijainen vastuutaho myös silloin, kun on kyse vähittäismyyjän virheestä kuluttajaa kohtaan. Jakeluverkonhaltija ja vähittäismyyjä voivat ottaa vastuuseuraamukset huomioon keskinäisissä sopimusjärjestelyissään. Nykyisin tavanomaisin sopimusjärjestely on kokonais-toimitussopimus, jossa vähittäismyyjä ottaa myyntisopimuksessa vastatakseen myös verkkopalvelun hankkimisesta.

Jakeluverkonhaltijalla voi kuitenkin vapau-

tuista vastuusta ilmoittamalla kohtuullisessa ajassa saatuaan tiedon vaatimuksesta kuluttajalle vähittäismyyjän, jonka vastuulla seuraamukset ovat ja joka ottaa vastattavakseen virheestä aiheutuvan hinnanalennuksen tai vahingonkorvauksen. Säännöksen tarkoitus on helpottaa kuluttajan mahdollisuuksia saada hänelle tämän luvun mukaan kuuluvat oikeudet. Kuluttajan ei tarvitse selvittää vastuullista tahoa, vaan hän voi kohdistaa vaatimuksensa suoraan jakeluverkonhaltijalle. Tämä joko suorittaa asianomaiset velvoitteet taikka selvittää vastuutahon luotettavasti ja ilmoittaa tästä kuluttajalle.

27 g §. *Sähkötoimituksen keskeytyminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä.* Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkötoimitusta sähkökäyttäjälle vähittäismyyjästä johtuvasta syystä ennen kuin hän on ilmoittanut sähkökäyttäjälle sähkötoimituksen keskeyttämisestä ja sen syystä.

Edelleen jakeluverkonhaltijan on pykälän 1 momentin mukaan huolehdittava vähintään kolmen viikon ajan siitä, että kuluttajalle toimitetaan sähköä. Kolmen viikon aika alkaa siitä, kun sähkökäyttäjälle on ilmoitettu odotettavissa olevasta keskeytyksestä. Jakeluverkonhaltija voi esimerkiksi sopia jonkin sähkömyyjän kanssa siitä, että tämä huolehtii sähkön toimituksesta momentissa taroitetuissa tapauksissa.

Pykälässä tarkoitettujen tilanteiden taustat voivat olla hyvinkin erilaisia. Vähittäismyyjä voi syyllistyä sopimusrikkomukseen jakeluverkonhaltijaa kohtaan. Vähittäismyyjä ei esimerkiksi suorita jakeluverkonhaltijalle tältä tilaamistaan palveluista, kuten mittauksesta ja tiedonkäsittelystä koituvia maksuja. Vähittäismyyjä on myös voinut ottaa vastuulleen sähkökäyttajiensä verkkopalvelumaksujen suorittamisen jakeluverkonhaltijalle ja laiminlyödä nämä. Vähittäismyyjä voi jättää hoitamatta vastuunsa omassa sähköhankinnassaan. Tässä tapauksessa vähittäismyyjä ei ole maksanut ostamaansa sähköä tukkumyyjälleen, sähköpörssiin tai täyttänyt sähkötaseiden jälkikäteisen selvittelyn yhteydessä todettuja hankintavajauksiaan. Vähittäismyyjän toiminta voi päättyä esimerkiksi konkurssiin.

Vaikka sähkökäyttäjä olisikin tilannut verkkopalvelun vähittäismyyjän kautta ja vähittäismyyjä on joutunut vaikeuksiin, sähkökäyttäjä ei kuitenkaan ole vaarassa kärsiä taloudellisia menetyksiä, ellei hänellä ole

sillä hetkellä suoritettuna maksuja ennakoon vähittäismyyjälle.

Pykälän 2 momentin mukaan toimitusvelvollisuuden piirissä olevien sähkökäyttäjien sähkötoimitusta ei saa keskeyttää ennen kuin sähkömarkkinaviranomainen on määrännyt uuden toimitusvelvollisen vähittäismyyjän. Sähkömarkkinaviranomaisen on määrättävä sähkökäyttäjälle vähittäismyyjä esimerkiksi tilanteissa, joissa syntyy epäteutoisuutta siitä, kuka on toimitusvelvollinen myyjä tai, jos toimitusvelvollinen myyjä katsoo, ettei toimitusvelvollisuuden edellyksiä ole olemassa.

Pykälän 3 momentin mukaan sähkökäyttäjän on korvattava sähkötoimituksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Sähköä ei välttämättä toimitettaisi tässä tilanteessa samoin ehdoin kuin aiempi vähittäismyyjä on toimittanut. Jos sähkökäyttäjällä ei ole sähköverkko sopimusta jakeluverkonhaltijan kanssa, verkkopalvelun hinta on lisättävä mainittuihin kohtuullisiin kustannuksiin.

Jakeluverkonhaltija voi myös osoittaa vähittäismyyjän, joka huolehtii sähkön myynnistä käyttäjille tässä pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa. Tämä osoitettu vähittäismyyjä voi muun ohessa laskuttaa kyseisenä jaksona toimitetusta sähköstä, sopimusjärjestelyistä riippuen myös myyjän vastuulla olevasta verkkopalvelusta. Sähkökäyttäjää kohtaan tämän pykälän mukaisten velvoitteiden täyttämistä on kuitenkin vastuussa jakeluverkonhaltija.

Sähkömarkkinaviranomainen määrää kohtuullisen korvauksen suuruudesta, jos jakeluverkonhaltija ja sähkökäyttäjä eivät kykene siitä sopimaan.

27 h §. *Sähkötoimituksen keskeyttämisen sähkökäyttäjistä johtuvasta syystä.* Pykälän 1 momentin mukaan sähkötoimitus voidaan keskeyttää, jos sähkökäyttäjä huomautuksesta huolimatta olennaisesti laiminlyö vähittäismyyjälle tai jakeluverkonhaltijalle tulevien maksujen suorittamisen tai muuten olennaisesti rikkoo sähkön myynnistä tai verkkopalvelusta tehdyn sopimuksen ehtoja. Mikä tahansa maksuviivästys tai muu laiminlyönti ei ehdotuksen mukaan oikeuta sähkötoimituksen keskeyttämiseen, vaan laiminlyönnin tulee olla olennainen.

Maksukehotuksen ja katkaisuilmoituksen osalta momentin sisältö vastaa kauppaja teollisuusministeriön päätökseen sisältyvien sähkömyyntiehtojen määräyksiä.

Jos sähkön käyttäjä ei kehotuksesta huoli-

matta maksa erääntynyttä saatavaa tai korjaa muuta laiminlyöntiä asetetussa määräajassa, myyjän on ilmoitettava sähkötoimituksen katkaisemisen ajankohdasta lähettämällä siitä tieto käyttäjälle (katkaisuvaroitus). Jotta sähkökäyttäjällä on riittävästi aikaa laiminlyöntinsä korjaamiseen, sähkötoimitusta ei saa keskeyttää ennen kuin on kulunut vähintään viisi viikkoa maksun erääntymisestä tai siitä, kun muusta sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu. Jos sähkökäyttäjä maksaa viivästyneen maksun lähellä uhattua keskeytysaikaa, hänen tulee ottaa huomioon, että myöhään suoritettua maksua ei välttämättä ehditä ottaa huomioon.

Tässä pykälässä käsitellään vain niitä edellytyksiä, joiden vallitessa sähkötoimitus saadaan keskeyttää. Edellytyksistä jälleenytyksennälle, kuten sitä ennen suoritettavista maksuista, voidaan määrätä sopimusehdoissa. Sähkötoimituksen keskeyttämisestä esimerkiksi sähköturvallisuudesta johtuvasta syystä on voimassa, mitä sähköturvallisuuslaissa säädetään.

Pykälän 2 momentti koskee niin kutsuttua sosiaalista suoritusestettä. Säännöksen mukaan sähkötoimitusta ei voida keskeyttää ennen kuin on kulunut kaksi kuukautta laskun ensimmäisestä eräpäivästä, jos kuluttaja on joutunut maksuvaikeuksiin pääasiallisesti ilman omaa syytään esimerkiksi sairauden, työttömyyden tai muuhun niihin verrattavan erityisen syyn vuoksi. Tällaisessa tilanteessa sähkötoimituksen keskeyttäminen olisi kuluttajan kannalta kohtuuton toimenpide. Kuluttajan tulee ilmoittaa esteestä maksun saajalle, mikäli mahdollista, ennen eräpäivää. Sosiaalisen suoritusesteen olemassaolo ei poista maksuviivästyksestä aiheutuvia mahdollisia muita seuraamuksia kuten viivästyskoron maksuvelvollisuutta ja esimerkiksi lähetetystä maksukehotuksesta aiheutuvaa maksua. Nykyisin säännös sosiaalisesta suoritusesteestä on kauppaja teollisuusministeriön päätöksessä liittymisehdoista ja sähkömyyntiehtoista. Sosiaalisesta suoritusesteestä on säännöksiä myös vakuutus sopimuslaissa (543/1994) ja kuluttajansuojalain kulutusluottoja koskevassa 7 luvussa.

Talvikeskeytyskieltoa koskeva pykälän 3 momentti vastaa nykyisen sähkömarkkinalain 27 §:n 2 momenttia.

27 i §. *Liittymissopimuksen purkamisen.* Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltija voi purkaa liittymissopimuksen, jos liittynyt olennaisesti rikkoo liittymissopimuk-

seen perustuvia velvoitteitaan. Liittyjän keskeisimmät sopimusvelvoitteet ovat liittymismaksun suorittaminen, asennusten ja laitteiden pitäminen asianmukaisessa kunnossa sekä liittymän ylläpidosta vastaaminen.

Taloudellisessa mielessä velvoitteista tärkein on kertaluonteinen liittymismaksu. Liittymää mahdollisesti myöhemmin suurennettaessa voi tulla maksettavaksi myös niin kutsuttu lisäliittymismaksu. Asennusten ja laitteiden kunnossapito tähtää etenkin sähköturvallisuuden ylläpitoon, mutta myös siihen, ettei asiakkaan asennuksista tai laitteista aiheudu sähköverkkoon sähkön laatua häiritseviä ilmiöitä. Ylläpitovelvoite voi tulla esille lähinnä niissä oloissa, kun sähkönkäyttöpaikkaa koskevaa sähköverkko- tai sähkönmyyntisopimusta ei ole voimassa esimerkiksi sähkönkäyttöpaikan autoitumisen takia. Jos liittyjä haluaa pitää tällaisessa tilanteessa liittymissopimuksen voimassa, hän on velvollinen sopimaan liittymän ylläpidosta ja ylläpitomaksujen suorittamisesta. Ylläpitomaksut määräytyvät jakeluverkonhaltijan hinnaston mukaan. Käytännössä ne vastannevat suuruudeltaan verkkopalvelun vastaa- via kiinteitä maksuja.

Liittymissopimuksen purku edellyttää momentin mukaan lisäksi, että sopimusrikkomusta ei oikaista jakeluverkonhaltijan ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa. Liittymismaksu voi olla liittymissopimuksessa sovittu joko palautus- ja siirtokelpoiseksi tai vain siirtokelpoiseksi. Palautus- ja siirtokelpoiset maksut ovat yleisimpiä. Etenkin suurissa kaupungeissa on kuitenkin vielä runsaasti pelkästään siirtokelpoisia sopimuksia. Palautuskelpoinen liittymismaksu suoritetaan liittymissopimuksen päättyessä. Palautettava liittymismaksusta jakeluverkonhaltija voi kuitata liittyjältä olevat saatavansa yleisten velvoiteoikeudellisten periaatteiden mukaisesti. Liittymissopimuksen päättyttyä liittymää ei tulisi tarpeettoman nopeasti purkaa ja siten aiheuttaa mahdolliselle pian tulevalle uudelle liittyjälle tarpeettomia kustannuksia.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen sisältyvien liittymisehtojen mukaan jakeluverkonhaltijalla on nykyisin oikeus purkaa sopimus liittymän joutuessa konkurssiin tai kun viranomaisen on todennut liittymän kyvyttömäksi vastaamasta liittymissopimuksen mukaisista velvoitteista. Kun luvun säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa kuluttajan vahingoksi, jakeluverkonhaltija ei voi enää lakiehdotuksen tultua voimaan pur-

kaa kuluttajan liittymissopimusta esimerkiksi konkurssin nojalla. Muiden kuin kuluttajien osalta pykälän säännökset eivät ole pakottavia. Jakeluverkonhaltijalla siis säilyy oikeus purkaa sopimus muun kuin kuluttajan asemassa olevan liittymän konkurssiin asettamisen takia, jos siitä on sovittu jakeluverkonhaltijan ja liittymän välisessä liittymissopimuksessa tai liittymissopimukseen sovellettavissa liittymisehdoissa.

Oikeusministeriössä on valmisteilla konkurssilainsäädännön uudistus. Siinä yhteydessä selvitetään kokonaisuudessaan konkurssin vaikutus eri sopimussuhteiden jatkuvuuden kannalta. Konkurssilainsäädännön uudistuksen yhteydessä myös jakeluverkonhaltijan oikeus purkaa liittymissopimus konkurssin perusteella voi muuttua. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan ole katsottu olevan syytä muuttaa vallitsevaa käytäntöä liittymissopimusten purkamisen osalta.

Pykälän 2 momentissa säädetään liittyjälle lähetettävästä kirjallisesta purkuilmoituksesta. Ilmoitus on lähetettävä viimeiseen tunnettuun liittymän laskutusosoitteeseen. Ilmoituksessa on mainittava purkuperuste samoin kuin se, mistä alkaen sopimuksen katsotaan olevan purkautunut.

27 j §. *Jakeluverkonhaltijan oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjän oikeus purkaa sähkönmyyntisopimus.* Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan jakeluverkonhaltija saa purkaa sähköverkkosopimuksen ja vähittäismyyjä sähkönmyyntisopimuksen, jos sähkönkäyttäjä on olennaisesti rikkonut sopimusvelvoitteitaan eikä ole oikaissut tilannetta kirjallisesti ilmoitetussa kohtuullisessa määräajassa. Kohta ei koske kuluttajan maksuviivästystapauksia. Näin ollen tätä momenttia sovelletaan muiden kuin kuluttajien kaikkiin sopimusrikkomustyypeihin sekä kuluttajien muihin kuin maksuvelvollisuutta koskeviin rikkomuksiin. Nämä muut rikkomukset ovat määrältään huomattavasti maksulainlyön-tejä harvinaisempia. Niissä voi olla kysymys esimerkiksi mittaukseen tai mittariin kohdistuvista toimista, kuten mittarille pääsyn estämisestä tai sähkölaitteisiin ja -asennuksiin liittyvistä laiminlyönneistä.

Momentin 2 kohdan mukaan sopimus voidaan purkaa, jos sähköntoimitus asianomaiseen sähkönkäyttöpaikkaan on keskeytetty sähkönkäyttäjän maksu- tai muun sopimuslaiminlyönin takia ja keskeytys on kestänyt vähintään kuukauden ajan.

Pykälän 2 momentin mukaan kuluttajan sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen voi purkaa ainoastaan 1 momentin 2 kohdassa säädetyllä perusteella. Säännös suojaa kuluttajan sopimusten pysyvyyttä siten, että sopimusten purku ei ole mahdollinen ilman vähintään kuukauden pituista keskeytysjaksoa.

Pykälän 3 momentin mukaan jakeluverkonhaltija ja vähittäismyyjä saavat purkaa sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen heti ilman kirjallista varoitusta ja oikaisukehoitusta, jos sähkönkäyttäjällä on syyllistynyt sähkön anastamiseen, myyjän tai verkonhaltijan vastuulla olevien laitteiden tahalliseen vahingoittamiseen tai myyjän puolelta asetettujen sinettien murtamiseen. Vastaava säännös sisältyy kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista.

Pykälän 4 momentissa säädetään sähkönkäyttäjälle lähetettävästä kirjallisesta purkuilmoituksesta. Ilmoitus on lähetettävä viimeiseen tunnettuun sähkönkäyttäjän laskutusosoitteeseen. Ilmoituksessa on mainittava purkuperuste sekä mistä alkaen sopimuksen katsotaan olevan purkautunut.

Pykälän 1 momentti on pakottava myös muun toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönkäyttäjän kuin kuluttajan eduksi. Tämä todetaan pykälän 5 momentissa.

44 §. Pykälässä säädetään vahingonkorvausvelvollisuudesta eräissä tapauksissa. Pykälään tehtäisiin lakitekninen muutos, koska sähköntoimituksen keskeyttämistä käsittelevän pykälän numero muuttuu.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2000. Verkonhaltijoille ja sähkönmyyjille jäisi tällöin riittävästi aikaa valmistautua ehdotettujen sopimusehtojen käyttöönottoon.

Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan lakia sovelletaan sellaisiinkin 6 a luvun soveltamisalaan kuuluviin sopimuksiin, jotka on tehty ennen lain voimaantuloa.

Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan kauppa- ja teollisuusministeriön sähkömarkkinalain nojalla antama päätös liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista jäisi voimaan, kuitenkin enintään kahdeksi vuodeksi lain voimaantulosta. Siirtymäaika on tarpeen uusien sopimusehtojen valmistelemiseksi. Kauppa- ja teollisuusministeriö voisi siirty-

mäaikana tehdä päätökseen myös muutoksia. Muutokset voisivat olla tarpeen esimerkiksi hinnannuutosten toteuttamiseksi kyseisenä väliaikana ennen jakeluverkonhaltijoiden ja vähittäismyyjien omien sopimusehtojen voimaantuloa.

Ministeriöllä olisi mahdollisuus myös kumota päätös taikka siihen sisältyvät liittymisehdot tai sähkönmyyntiehdot jo aiemmin, jos niitä ei uusien sopimusehtojen käyttöönoton takia enää tarvittaisi.

Momentin mukaan liittymisehtoja ja sähkönmyyntiehtoja sovelletaan lain voimaantulon jälkeen siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa. Niitä osin kuin kyseiset ehdot ovat ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa, noudatetaan sopimussuhteissa tämän lain säännöksiä.

Jakeluverkonhaltijalla ja vähittäismyyjällä ei enää lain voimaantultua ole kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksessä liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista mainittua velvollisuutta käyttää kyseisen päätöksen mukaisia sopimusehtoja. Tämä merkitsee sitä, että jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät voivat ottaa käyttöön uudet omat sopimusehtonsa milloin tahansa kahden vuoden pituiseksi ehdotetun siirtymäajan kuluessa.

3. Säättämisyjärjestys

Ehdotettua lakia sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin. Lailla olisi siten vaikutuksia olemassa oleviin sopimussuhteisiin. Lain taannehtivuus on katsottu tarkoituksenmukaiseksi sähköyhtiöiden ja -laitosten suuren sopimuskannan takia. Sopimusten hallinnointi muodostuisi yhtiöille ja laitoksille huomattavan hankalaksi, jos eri ajankohtina tehtyihin sopimuksiin olisi sovellettava erilaisia säännöksiä.

Hallitusmuodon 12 §:ssä turvatusta omaisuuden suojasta on katsottu seuraavan myös sopimussuhteiden pysyvyyden suojaa. Tarkoituksena on suojata sopimussuhteesta johtuvia sopijapuolten varallisuusarvoisia etuja. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännöstä käy kuitenkin ilmi, ettei suoja ole ehdoton. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt tätä kysymystä laajalti hallituksen esityksestä uusiksi huoneenvuokralaeiksi ja niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 304/1994) antamassaan lausunnossa (PeVL 28/1995 vp). Lausunnossaan valiokunta viittasi eräisiin aikaisempiin kannanottoihinsa, joiden

mukaan voimassa oleviin sopimussuhteisiin on esimerkiksi voitu ulottaa kohtuullistamismahdollisuus (PeVL 3/1982 vp). Oikeussuhteiden selventämistä ja täydentämistä on pidetty mahdollisena, kunhan aineelliseen oikeuteen ei tuoda olennaista uutta sisältöä (PeVL 3/1960 vp). Lausunnossa varsinaisesti käsitellyn asuinhuoneistojen vuokrausta koskeneen lakiehdotuksen osalta valiokunta piti yleisenä lähtökohtana, että tavallisen lain alaan sinänsä kuuluvan säännösten — jollainen huoneenvuokrasuhteeseen perustuva hallinnansuojasäännöstö valiokunnan mielestä pääsääntöisesti on — uusiminen on mahdollista tavallisella lailla, jollei erityisistä syistä muuta johdu (vrt. PeVL 35/1995 vp ja 9/1991 vp).

Ehdotetun lain piiriin kuuluville sopimus-

suhteille on ominaista, että osapuolet ovat keskenään voineet sopia vain sopimuksen perussisällön, mutta eivät siihen liittyvistä muista sopimusehdoista. Yleiset sopimusehdot ovat olleet viranomaisen määräämiä. Voimassa oleviin sopimussuhteisiin ehdotettu laki vaikuttaisi näin ollen siten, että osa aiemmin viranomaisen määräämistä ehdoista korvautuisi, eräiltä osiltaan uusittuina ja täydennettyinä, lain säännöksillä. Sopimussuhdetta koskevat muut ehdot jäisivät osapuolten välillä sovittaviksi. Lailla ei siten olisi taannehtivaa vaikutusta voimassa olevien sopimusten siihen osaan, josta osapuolet ovat keskenään voineet aikaisemmin sopia.

Edellä olevilla perusteilla on katsottu, että laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perustella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sähkömarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun sähkömarkkinalain (386/1995) 10 §:n 2 momentti,

muutetaan 3 §:n 15 ja 16 kohta, 9 §:n 3 momentti, 6 luvun otsikko, 21 §:n 1 momentti, 22 §:n 1 momentti sekä 25—27 ja 44 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 15 ja 16 kohta laissa 332/1998, sekä *lisätään* 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 332/1998, uusi 17 kohta, lakiin uusi 6 a luku, johon samalla siirretään 25—27 §, seuraavasti:

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

15) *valtakunnallisella tasevastuulla* vastuuta koko valtakunnan sähkön tuotannon ja käytön tasapainon ylläpidosta kunkin tunnin aikana sekä vastuuta valtakunnallisesta taseselvityksestä;

16) *tasesähköllä* sähköä, jolla valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvia tehtäviä hoitava yksikkö (*tasesähköyksikkö*) tasapainottaa sähkömarkkinoiden osapuolen sähkönhankinnan ja sähköntoimituksen yhtä suuriksi; sekä

17) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa.

9 §

Jakeluverkonhaltijalla on oltava julkiset yleiset sopimusehdot (*liittymisehdot*) sellaisille enintään 20 kilovoltin nimellisjännitteellä sähköverkkoon liittyville asiakkaille, jotka eivät ole sähkön tuotantolaitoksia.

6 luku

Sähkön myynti

21 §

Määräävässä markkina-asemassa jakeluverkonhaltijan vastuualueella olevan sähkön vähittäismyyjän on toimitettava sähköä kohtuulliseen hintaan asiakkaan sitä pyytäessä,

jos asiakkaalla ei ole muita taloudellisesti kilpailukykyisiä sähkönhankintamahdollisuuksia sähköverkon kautta (*toimitusvelvollisuus*).

22 §

Vähittäismyyjällä on oltava julkiset sähkönmyyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet kuluttajille sekä toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia tai sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja tai rajoituksia.

6 a luku

Sähkömarkkinoiden sopimuksia koskevat säännökset

25 §

Luvun soveltamisala ja määritelmät

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan liittymissopimukseen, sähköverkkosopimukseen ja sähkönmyyntisopimukseen.

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) *liittymissopimuksella* jakeluverkonhaltijan ja sähkönkäyttöpaikan omistajan tai haltijan (*liittyjä*) välistä sopimusta sähkönkäyttöpaikan liittämistä 9 §:ssä tarkoitettuun jakeluverkkoon; jos liittymissopimus siirretään, siirronsaajaan sovelletaan, mitä liittyjästä säädetään;

2) *sähköverkkosopimuksella* jakeluverkonhaltijan ja sähkökäyttäjän välistä sopimusta, joka koskee sähkön siirtämistä jakeluverkon kautta ja muuta siihen liittyvää verkkopalvelua; sekä

3) *sähkönnmyyntisopimuksella* vähittäismyyjän ja sähkökäyttäjän välistä sopimusta sähkötoimituksesta sähkökäyttäjälle.

Edellä 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen sovelletaan luvun säännöksiä vain, jos sopimuksen osapuolena oleva sähkökäyttäjä ostaa sähköä vähittäismyyjältä pääasiassa omaan käyttöönsä.

25 a §

Pakottavuus

Tämän luvun säännöksistä ei saa sopimukseen poiketa kuluttajan vahingoksi.

Jollei jäljempänä toisin säädetä, sovelletaan tämän luvun säännöksiä muutoin vain, jos muuta ei johdu sopimuksesta, sopijapuolten omaksumasta käytännöstä taikka kauppatastavasta tai muusta tavasta, jota on pidettävä sopijapuolia sitovana.

25 b §

Valvonta

Kuluttaja-asiamies valvoo tässä luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.

25 c §

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot

Jakeluverkonhaltijan on annettava ennen liittymissopimuksen tekemistä liittyjälle ja ennen sähköverkkosopimuksen tekemistä sähkökäyttäjälle tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista vaihtoehdoista, kuten hinnoitteluvaihtoehdoista. Vähittäismyyjän on annettava ennen sähkönnmyyntisopimuksen tekemistä vastaavat tiedot sähkökäyttäjälle. Sähköverkkosopimusta tai sähkönnmyyntisopimusta koskevia tietoja ei tarvitse antaa, jos sopimus tehdään suullisesti eikä sähkökäyttäjä tietoja halua.

25 d §

Sopimuksen tekeminen

Liittymissopimus on tehtävä kirjallisesti. Jakeluverkonhaltija ei saa vedota ehtoon, jota ei ole merkitty liittymissopimukseen tai josta ei ole muutoin sovittu kirjallisesti.

Sähköverkkosopimus ja sähkönnmyyntisopimus on tehtävä kirjallisesti, jos sopijapuoli sitä vaatii.

Toimitusvelvollisuuden piirissä olevalla sähkökäyttäjällä tulee olla mahdollisuus tehdä vähittäismyyjän kanssa sopimus, joka sisältää sähkönnmyynnin lisäksi sähkön siirron edellyttämän verkkopalvelun.

25 e §

Vahvistusilmoitus

Jos sähköverkkosopimusta ei ole tehty kirjallisesti, jakeluverkonhaltijan on lähetettävä sähkökäyttäjälle tiedot tehdystä sopimuksesta sekä siihen sovellettavista hinnoista ja muista ehdoista (*vahvistusilmoitus*). Vähittäismyyjän on lähetettävä sähkökäyttäjälle vastaava vahvistusilmoitus muutoin kuin kirjallisesti tehdystä sähkönnmyyntisopimuksesta. Vahvistusilmoitus on lähetettävä viivytyksettä ja viimeistään kahden viikon kuluessa sopimuksen tekemisestä.

Sopimus katsotaan tehdyksi vahvistusilmoituksen ehdoin, jollei sähkökäyttäjä vahvistusilmoituksessa mainitussa huomautusajassa ilmoita sopijapuolelleen, ettei hän pidä ilmoitusta sopimusta vastaavana. Huomautusajan on oltava vähintään kaksi viikkoa vahvistusilmoituksen lähettämisestä.

Sopimuksen tekemisen ja sähkökäyttäjän tekemän ilmoituksen välisenä aikana sovelletaan vahvistusilmoituksen mukaisia sopimusehtoja, jollei muuta näytetä sovittu.

25 f §

Sopimuksen voimassaolo ja päättymisen

Liittymissopimus, sähköverkkosopimus ja sähkönnmyyntisopimus voidaan tehdä olemaan voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Toistaiseksi voimassa oleva sopimus päättyy purkamisen tai irtisanomisen johdosta. Määräaikainen sopimus päättyy määräajan umpeuduttua. Jos liittyjä tai sähkökäyttäjä on kuluttaja, hän saa kuitenkin irtisanoa

myös määräaikaisen sopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen. Tämä ei kuitenkaan koske sähkönnmyntisopimusta, joka on toimitusvelvollisuuden ulkopuolella.

Toistaiseksi voimassa olevat sähköverkkosopimus ja sähkönnmyntisopimus päättyvät ilman eri toimenpiteitä, kun kyseistä sähkönnkäyttöpaikkaa koskeva liittymissopimus päättyy.

25 g §

Liittymissopimuksen irtisanominen

Jakeluverkonhaltija ei saa irtisanoa liittymissopimusta. Liittyjä ei saa irtisanoa liittymissopimusta, jos kyseistä sähkönnkäyttöpaikkaa koskeva muun sähkönnkäyttäjän tekemä sähköverkkosopimus tai sähkönnmyntisopimus on voimassa.

Liittymissopimuksen irtisanomisaika ei saa olla yhtä kuukautta pitempi.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopia poiketa.

25 h §

Sähköverkkosopimuksen irtisanominen

Jakeluverkonhaltija ei saa irtisanoa kuluttajan sähköverkkosopimusta. Muun sähköverkkosopimuksen jakeluverkonhaltija saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia hänen kannaltaan kohtuutonta.

Sähköverkkosopimuksen irtisanomisaika on sähkönnkäyttäjälle kaksi viikkoa ja jakeluverkonhaltijalle kolme kuukautta.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa poiketa sähkönnkäyttäjän vahingoksi.

25 i §

Sähkönnmyntisopimuksen irtisanominen

Vähittäismyyjä ei saa irtisanoa sähkönnmyntisopimusta, kun toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluva sähkönnkäyttäjä on kuluttaja. Muun toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönnmyntisopimuksen vähittäismyyjä saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia hänen kannaltaan kohtuutonta.

Sähkönnmyntisopimuksen irtisanomisaika on sähkönnkäyttäjälle kaksi viikkoa ja vähittäismyyjälle kolme kuukautta. Toimitusvelvollisuuden ulkopuolella olevan sopimuksen irtisanomisaika on vähittäismyyjälle kaksi viikkoa.

Jos kuluttajan kanssa on tehty määräaikainen sähkönnmyntisopimus toimitusvelvollisuuden ulkopuolella kahta vuotta pitemmäksi ajaksi, kuluttaja saa kahden vuoden kuluttua irtisanoa sopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen.

Tämän pykälän 1 ja 2 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönnkäyttäjän vahingoksi.

26 §

Sopimusehtojen muuttaminen

Jakeluverkonhaltija saa muuttaa liittymissopimuksen ja sähköverkkosopimuksen ja vähittäismyyjä sähkönnmyntisopimuksen mukaisia hintoja ja muita sopimusehtoja vain:

1) sopimuksessa yksilöidyllä perusteella edellyttäen, ettei sopimuksen sisältö olennaisesti muutu; vähittäismyyjä ei kuitenkaan saa muuttaa tällä perusteella toimitusvelvollisuuden ulkopuolella tehtyä määräaikaista sähkönnmyntisopimusta;

2) jos muutos perustuu lainsäädännön muuttumiseen tai viranomaisen päätökseen, jota jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä ei ole voinut ottaa lukuun sopimusta tehtäessä; tai

3) jos muutokseen on erityistä syytä olosuhteiden olennaisen muuttumisen, vanhentuneiden sopimus- tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen tai energian säästämiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen johdosta; vähittäismyyjä ei kuitenkaan saa näillä perusteilla muuttaa toimitusvelvollisuuden ulkopuolella tehtyä sopimusta.

Jakeluverkonhaltijalla ja vähittäismyyjällä on lisäksi oikeus tehdä sopimusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Jos jakeluverkonhaltijan vastuualue muuttuu, jakeluverkonhaltijalla on oikeus muuttaa verkkopalvelujen hintaa 15 §:n 3 momentissa säädetyn yhtenäisen hinnoittelun toteuttamiseksi.

Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän on lähetettävä sopijapuolelleen ilmoitus siitä,

miten ja mistä ajankohdasta hinnat tai muut sopimusehdot muuttuvat ja mikä on muutoksen peruste. Ilmoituksessa on mainittava, onko sopijapuolella oikeus irtisanoa sopimus. Jos perusteena on muu syy kuin lain-säädännön muutos tai viranomaisen päätös, muutos saa tulla voimaan aikaisintaan kuu-kauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

27 §

Oikeus pidätyä maksusta

Jos liittymää ei ole kytketty jakeluverkonhaltijan viivästyksen vuoksi ajankohtana, jolloin liittymismaksu tai osa siitä sopimuksen mukaan erääntyy maksettavaksi, liittyjällä on oikeus pidätyä maksusta, kunnes liittymä on kytketty. Liittymän kytkemisen jälkeen liittyjällä on oikeus pidätyä maksamasta sellaista osaa maksusta, joka on tarpeen viivästyksen perustuvan korvausvaatimuksen vakuudeksi.

Jos sähköntoimitusta ei ole vähittäismyyjän viivästyksen vuoksi aloitettu sovittuna ajankohtana, sähkönkäyttäjällä on velvollinen maksamaan sopimukseen perustuvat maksut vasta siitä lukien, kun sähköntoimitus on aloitettu. Sähköntoimituksen aloittamisen jälkeen sähkönkäyttäjällä on oikeus pidätyä maksamasta sellaista osaa maksusta, joka on tarpeen viivästyksen perustuvan korvausvaatimuksen vakuudeksi.

27 a §

Vakiokorvaus liittymän kytkemisen viivästyessä

Jos liittymän kytkeminen viivästyy, liittyjällä on oikeus vakiokorvaukseen. Sen määrä on kahden ensimmäisen viivästysviikon aikana kultakin alkaneelta viivästysviikolta 5 prosenttia liittymismaksusta ja tämän jälkeen kultakin alkaneelta viivästysviikolta 10 prosenttia liittymismaksusta. Vakiokorvauksen enimmäismäärä on 30 prosenttia liittymismaksusta, kuitenkin enintään 10 000 markkaa. Mainittua markkamäärää voidaan aseuksella muuttaa, milloin taloudellinen ja rahaolojen kehitys antavat siihen aiheutta. Vakiokorvausta laskettaessa käytetään perusteena niitä maksuja, joita jakeluverkonhaltija yleisesti liittymisestä peri ilman erityisolo-suhteista johtuvia korotuksia.

Liittyjällä on tämän pykälän estämättä kuitenkin oikeus saada vahingostaan 27 b §:n nojalla vakiokorvauksen ylittävä korvaus.

Jos jakeluverkonhaltijan suoritusta kohtaa 27 b §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu este, jakeluverkonhaltijalla ei ole velvollisuutta vakiokorvauksen maksamiseen.

27 b §

Vahingonkorvaus viivästyksen vuoksi

Liittyjällä ja sähkönkäyttäjällä on oikeus korvaukseen vahingosta, jonka hän kärsii viivästyksen vuoksi, jollei sopijapuolena oleva jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä osoita, että viivästys johtuu hänen vaikutusmahdollisuksiensa ulkopuolella olevasta esteestä, jota hänen ei kohtuudella voida edellyttää ottaneen huomioon sopimusta tehtäessä ja jonka seurauksia hän ei myöskään kohtuudella olisi voinut välttää tai voittaa.

Jos viivästys johtuu henkilöstä, jota jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä on käyttänyt apunaan sopimuksen täyttämiseksi, jakeluverkonhaltija tai vastaavasti vähittäismyyjä vapautuu vahingonkorvausvelvollisuudestaan vain, jos myös mainittu henkilö olisi 1 momentin mukaan vapaa vastuusta.

Välillisen vahingon jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä on velvollinen korvaamaan vain, jos viivästys tai vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan. Välillisenä vahinkona pidetään:

- 1) ansion menetystä, joka liittyjälle tai sähkönkäyttäjälle aiheutuu viivästyksen tai siitä johtuvien toimenpiteiden vuoksi;
- 2) vahinkoa, joka johtuu muuhun sopimukseen perustuvasta velvoitteesta;
- 3) sähkönkäyttöpaikan käyttöhyödyn olennaista menetystä, josta ei aiheudu suoranaista taloudellista vahinkoa, sekä muuta siihen rinnastettavaa olennaista haittaa; ja
- 4) muuta saman kaltaista vaikeasti enakoitavaa vahinkoa.

27 c §

Virhe

Sähköntoimitus on virheellinen, jos sähkön laatu tai toimitustapa ei vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovittu. Jollei toisin ole sovittu, sähköntoimitus on virheellinen, jos sähkö ei laadultaan vastaa Suomessa noudatettavia standardeja tai jos sähköntoimitus on yhtä-

jaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt eikä keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä.

27 d §

Hinnanalennus

Sähkökäyttäjällä on oikeus virheen perusteella virhettä vastaavaan hinnanalennukseen. Jos virhe perustuu sähkötoimituksen keskeytykseen, hinnanalennuksen määrä on vähintään kahta viikkoa vastaava osuus vuotuisesta verkkopalvelumaksusta.

27 e §

Vahingonkorvaus virheen vuoksi

Sähkökäyttäjällä on oikeus korvaukseen vahingosta, jonka hän kärsii virheen vuoksi. Jäljempänä 27 f §:ssä tarkoitettu vähittäismyyjä tai jakeluverkonhaltija on tällöin velvollinen korvaamaan 27 b §:n 3 momentissa tarkoitetun välillisen vahingon vain, jos virhe tai vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan.

27 f §

Vastuutahot

Sähkökäyttäjällä on aina oikeus esittää virheeseen perustuvat vaatimuksensa jakeluverkonhaltijalle. Vaatimus on esitettävä kohtuullisessa ajassa siitä, kun sähkökäyttäjä havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita ja hänellä oli vaatimuksen esittämiseksi tarvittavat tiedot jakeluverkonhaltijasta.

Jakeluverkonhaltija vastaa virheestä kuluttajalle, jollei jakeluverkonhaltija kohtuullisessa ajassa vaatimuksesta tiedon saatuaan ilmoita kuluttajalle virheestä vastuussa olevaa vähittäismyyjää, joka ottaa vastattavakseen virheestä aiheutuvan vahingonkorvauksen tai hinnanalennuksen.

27 g §

Sähkötoimituksen keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkötoimitusta vähittäismyyjästä johtuvasta syystä ennen kuin jakeluverkonhaltija on

ilmoittanut sähkökäyttäjälle sähkötoimituksen keskeyttämisestä ja sen syystä. Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että kuluttajalle toimitetaan sähköä vähintään kolmen viikon ajan ilmoituksen lähettämisestä.

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkötoimitusta toimitusvelvollisuuden piirissä olevalle sähkökäyttäjälle ennen kuin sähkömarkkinaviranomainen on 21§:n nojalla määrännyt uuden vähittäismyyjän.

Sähkökäyttäjän on korvattava jakeluverkonhaltijalle tässä pykälässä tarkoitettua sähkötoimituksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Jos sähkökäyttäjä ja jakeluverkonhaltija eivät sovi korvauksesta, sähkömarkkinaviranomainen määrää korvauksen suuruuden.

27 h §

Sähkötoimituksen keskeyttäminen sähkökäyttäjistä johtuvasta syystä

Sähkötoimitus voidaan keskeyttää, jos sähkökäyttäjä on olennaisesti laiminlyönyt vähittäismyyjälle tai jakeluverkonhaltijalle tulevien maksujen suorittamisen tai on muutoin olennaisesti rikkonut sopimukseen perustuvia velvoitteitaan. Ennen sähkötoimituksen keskeyttämistä sähkökäyttäjälle on lähetettävä kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä erillinen katkaisuvaroitus. Sähkötoimituksen saa katkaista aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun maksu on erääntynyt tai muusta sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen keran ilmoitettu sähkökäyttäjälle eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu ajoissa ennen varoitettua katkaisuaikajankohtaa.

Jos maksun laiminlyönti on johtunut sähkökäyttäjän maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään, sähkötoimituksen saa keskeyttää aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua maksun eräpäivästä.

Sähkötoimitusta ei saa maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää vakituksena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta, jonka lämmitys on riippuvainen sähköstä, lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

27 i §

Liittymissopimuksen purkaminen

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa liittymissopimus, jos liittyjä on olennaisesti rikkonut liittymissopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa.

Jakeluverkonhaltijan on lähetettävä sopimuksen purusta sopijapuolelle kirjallinen ilmoitus, jossa on mainittava purkuperuste ja sopimuksen päättymisaika.

27 j §

Jakeluverkonhaltijan oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjän oikeus purkaa sähkönmyyntisopimus

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjällä sähkönmyyntisopimus, jos:

1) sähkönkäyttäjä on olennaisesti rikkonut asianomaiseen sopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa; tai

2) sähköntoimitus sopimuksessa tarkoitettuun sähkönkäyttöpaikkaan on keskeytetty 27 h §:n 1 momentissa säädetyllä perusteella ja keskeytys on jatkunut vähintään yhden kuukauden.

Sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen saa kuluttajan maksuviivästyksen perusteella purkaa vain 1 momentin 2 kohdassa mainitussa tapauksessa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus saadaan purkaa heti, jos sähkönkäyttäjä on syyllistynyt sähkön anastami-

seen, myyjän tai jakeluverkonhaltijan vastuulla olevien laitteiden tahalliseen vahingoittamiseen tai myyjän puolelta asetettujen sinettien murtamiseen.

Jakeluverkonhaltijan tai vastaavasti vähittäismyyjän on lähetettävä sopimuksen purusta sopijapuolelle kirjallinen ilmoitus, jossa on mainittava purkuperuste ja sopimuksen päättymisaika.

Tämän pykälän 1 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönkäyttäjän vahingoksi.

44 §

Joka 9 §:n 2 momentin (liittämisvelvollisuus), 10 §:n (siirtovelvollisuus), 21 §:n 1 momentin (toimitusvelvollisuus) tai 27 h §:n (sähköntoimituksen keskeyttäminen) vastaisella menettelyllä aiheuttaa toiselle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin liittymissopimuksiin, sähköverkkosopimuksiin ja sähkönmyyntisopimuksiin.

Liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista 5 päivänä toukokuuta 1995 annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (781/1995) jää edelleen voimaan siltä osin kuin se ei ole ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa, kuitenkin enintään kahden vuoden ajaksi tämän lain voimaantulosta. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi tänä aikana muuttaa päätöstä. Jakeluverkonhaltija ja vähittäismyyjä voivat lain voimaantulon jälkeen soveltaa sopimussuhteissaan päätöksen liitteiden 1 ja 2 mukaisten ehtojen asemesta 9 §:n 3 momentin ja 22 §:n 1 momentin nojalla laatimiaan yleisiä sopimusehtoja.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Kauppa- ja teollisuusministeri Antti Kalliomäki

Laki

sähkömarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun sähkömarkkinalain (386/1995) 10 §:n 2 momentti,

muutetaan 3 §:n 15 ja 16 kohta, 9 §:n 3 momentti, 6 luvun otsikko, 21 §:n 1 momentti, 22 §:n 1 momentti sekä 25—27 ja 44 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 15 ja 16 kohta laissa 332/1998, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 332/1998, uusi 17 kohta, lakiin uusi 6 a luku, johon samalla siirretään 25—27 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

15) *valtakunnallisella tasevastuulla* vastuuta koko valtakunnan sähkön tuotannon ja käytön tasapainon ylläpidosta kunkin tunnin aikana sekä vastuuta valtakunnallisesta taseselvityksestä; *sekä*

16) *tasesähköllä* sähköä, jolla valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvia tehtäviä hoitava yksikkö (*tasesähköyksikkö*) tasapainottaa sähkömarkkinoiden osapuolen sähkönhankinnan ja sähköntoimituksen yhtä suuriksi.

15) *valtakunnallisella tasevastuulla* vastuuta koko valtakunnan sähkön tuotannon ja käytön tasapainon ylläpidosta kunkin tunnin aikana sekä vastuuta valtakunnallisesta taseselvityksestä;

16) *tasesähköllä* sähköä, jolla valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvia tehtäviä hoitava yksikkö (*tasesähköyksikkö*) tasapainottaa sähkömarkkinoiden osapuolen sähkönhankinnan ja sähköntoimituksen yhtä suuriksi; *sekä*

17) *kuluttajalla kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa.*

9 §

Jakeluverkonhaltijan tulee ministeriön määräämien sähkökäyttäjryhmien osalta noudattaa ministeriön määräämiä liittymisehtoja, joissa määritellään verkonhaltija ja asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet.

Jakeluverkonhaltijalla on oltava julkiset yleiset sopimusehdot (liittymisehdot) sellaisille enintään 20 kilovoltin nimellisjännitteellä sähköverkkoon liittyville asiakkaille, jotka eivät ole sähkön tuotantolaitoksia.

10 §

Ministeriö voi tarvittaessa määrätä sähkön siirtopalveluun sovellettavat ehdot, joita verkonhaltijan on noudatettava ministeriön määräämien sähkökäyttäjryhmien osalta. Ehdossa määritellään verkonhaltijan ja asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet.

(2 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 luku

Sähkön myynti ja sähkökäyttäjän asema

21 §

Määrävässä markkina-asetuksessa olevan sähkön vähittäismyyjän on toimitettava sähköä kohtuulliseen hintaan asiakkaan sitä pyytäessä, jos asiakkaalla ei ole muita taloudellisesti kilpailukykyisiä sähköhankintamahdollisuuksia sähköverkon kautta (toimitusvelvollisuus).

22 §

Vähittäismyyjällä tulee olla julkiset vähittäismyyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määrittymisperusteet toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia tai sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja tai rajoituksia.

25 §

Vähittäismyyjän tulee ministeriön määräämien sähkönkäyttäjryhmien osalta noudattaa ministeriön määräämiä sähkömyyntiehtoja, joissa määritellään sähkömyyntiin liittyvän myyjän ja asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet.

6 luku

Sähkön myynti

21 §

Määrävässä markkina-asetuksessa *jakeluverkonhaltijan vastualueella* olevan sähkön vähittäismyyjän on toimitettava sähköä kohtuulliseen hintaan asiakkaan sitä pyytäessä, jos asiakkaalla ei ole muita taloudellisesti kilpailukykyisiä sähköhankintamahdollisuuksia sähköverkon kautta (*toimitusvelvollisuus*).

22 §

Vähittäismyyjällä *on oltava* julkiset *sähkömyyntiehdot* ja -hinnat sekä niiden määrittymisperusteet *kuluttajille sekä* toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia tai sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja tai rajoituksia.

6 a luku

Sähkömarkkinoiden sopimuksia koskevat säännökset

25 §

Luvun soveltamisala ja määritelmät

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan liittymissopimukseen, sähköverkkosopimukseen ja sähkömyyntisopimukseen.

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) liittymissopimuksella jakeluverkonhaltijan ja sähkökäyttöpaikan omistajan tai haltijan (liittyjä) välistä sopimusta sähkökäyttöpaikan liittämisestä 9 §:ssä tarkoitettuun jakeluverkkoon; jos liittymissopimus siirretään, siirronsaajaan sovelletaan, mitä liittyjästä säädetään;

2) sähköverkkosopimuksella jakeluverkonhaltijan ja sähkökäyttäjän välistä sopimusta, joka koskee sähkön siirtämistä jakeluverkon kautta ja muuta siihen liittyvää verkkopalvelua; sekä

3) sähkömyyntisopimuksella vähittäis-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

myyjän ja sähkökäyttäjän välistä sopimusta sähköntoimituksesta sähkökäyttäjälle.

Edellä 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen sovelletaan luvun säännöksiä vain, jos sopimuksen osapuolena oleva sähkökäyttäjä ostaa sähköä vähittäismyyjältä pääasiassa omaan käyttöönsä.

25 a §

Pakottavuus

Tämän luvun säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa kuluttajan vahingoksi.

Jollei jäljempänä toisin säädetä, sovelletaan tämän luvun säännöksiä muutoin vain, jos muuta ei johdu sopimuksesta, sopijapuolten omaksumasta käytännöstä taikka kauppatastavasta tai muusta tavasta, jota on pidettävä sopijapuolia sitovana.

25 b §

Valvonta

Kuluttaja-asiamies valvoo tässä luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.

25 c §

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot

Jakeluverkonhaltijan on annettava ennen liittymissopimuksen tekemistä liittyjälle ja ennen sähköverkkosopimuksen tekemistä sähkökäyttäjälle tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista vaihtoehdoista, kuten hinnoitteluvaihtoehdoista. Vähittäismyyjän on annettava ennen sähköntoimitussopimuksen tekemistä vastaavat tiedot sähkökäyttäjälle. Sähköverkkosopimusta tai sähköntoimitussopimusta koskevia tietoja ei tarvitse antaa, jos sopimus tehdään suullisesti eikä sähkökäyttäjä tietoja halua.

25 d §

Sopimuksen tekeminen

Liittymissopimus on tehtävä kirjallisesti. Jakeluverkonhaltija ei saa vedota ehtoon, jota ei ole merkitty liittymissopimukseen tai josta ei ole muutoin sovittu kirjallisesti.

Sähköverkkosopimus ja sähkönnmyyntisopimus on tehtävä kirjallisesti, jos sopijapuoli sitä vaatii.

Toimitusvelvollisuuden piirissä olevalla sähkökäyttäjällä tulee olla mahdollisuus tehdä vähittäismyyjän kanssa sopimus, joka sisältää sähkönnmyynnin lisäksi sähkön siirron edellyttämän verkkopalvelun.

25 e §

Vahvistusilmoitus

Jos sähköverkkosopimusta ei ole tehty kirjallisesti, jakeluverkonhaltijan on lähetettävä sähkönkäyttäjälle tiedot tehdystä sopimuksesta sekä siihen sovellettavista hinnoista ja muista ehdoista (vahvistusilmoitus). Vähittäismyyjän on lähetettävä sähkönkäyttäjälle vastaava vahvistusilmoitus muutoin kuin kirjallisesti tehdystä sähkönnmyyntisopimuksesta. Vahvistusilmoitus on lähetettävä viivytyksettä ja viimeistään kahden viikon kuluttua sopimuksen tekemisestä.

Sopimus katsotaan tehdyksi vahvistusilmoituksen ehdoin, jollei sähkönkäyttäjä vahvistusilmoituksessa mainitussa huomautusajassa ilmoita sopijapuolelleen, ettei hän pidä ilmoitusta sopimusta vastaavana. Huomautusajan on oltava vähintään kaksi viikkoa vahvistusilmoituksen lähettämisestä.

Sopimuksen tekemisen ja sähkönkäyttäjän tekemän ilmoituksen välisenä aikana sovelletaan vahvistusilmoituksen mukaisia sopimusehtoja, jollei muuta näytetä sovitun.

25 f §

Sopimuksen voimassaolo ja päättyminen

Liittymissopimus, sähköverkkosopimus ja sähkönnmyyntisopimus voidaan tehdä olemaan voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Toistaiseksi voimassa oleva sopimus päättyy purkamisen tai irtisanomisen johdosta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Määräaikainen sopimus päättyy määräajan umpeuduttua. Jos liittyjä tai sähkökäyttäjää on kuluttaja, hän saa kuitenkin irtisanoa myös määräaikaisen sopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen. Tämä ei kuitenkaan koske sähkönmyyntisopimusta, joka on toimitusvelvollisuuden ulkopuolella.

Toistaiseksi voimassa olevat sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus päättyvät ilman eri toimenpiteitä, kun kyseistä sähkökäyttöpaikkaa koskeva liittymissopimus päättyy.

25 g §

Liittymissopimuksen irtisanominen

Jakeluverkonhaltija ei saa irtisanoa liittymissopimusta. Liittyjä ei saa irtisanoa liittymissopimusta, jos kyseistä sähkökäyttöpaikkaa koskeva muun sähkökäyttäjän tekemä sähköverkkosopimus tai sähkönmyyntisopimus on voimassa.

Liittymissopimuksen irtisanomisaika ei saa olla yhtä kuukautta pitempi.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopia muksin poiketa.

25 h §

Sähköverkkosopimuksen irtisanominen

Jakeluverkonhaltija ei saa irtisanoa kuluttajan sähköverkkosopimusta. Muun sähköverkkosopimuksen jakeluverkonhaltija saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia hänen kannaltaan kohtuutonta.

Sähköverkkosopimuksen irtisanomisaika on sähkökäyttäjälle kaksi viikkoa ja jakeluverkonhaltijalle kolme kuukautta.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa poiketa sähkökäyttäjän vahingoksi.

25 i §

Sähkönmyyntisopimuksen irtisanominen

Vähittäismyyjä ei saa irtisanoa sähkönmyyntisopimusta, kun toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluva sähkökäyttäjää on kuluttaja.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Muun toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönmyyntisopimuksen vähittäismyyjä saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia hänen kannaltaan kohtuutonta.

Sähkönmyyntisopimuksen irtisanomisaika on sähkönkäyttäjälle kaksi viikkoa ja vähittäismyyjälle kolme kuukautta. Toimitusvelvollisuuden ulkopuolella olevan sopimuksen irtisanomisaika on vähittäismyyjälle kaksi viikkoa.

Jos kuluttajan kanssa on tehty määräaikainen sähkönmyyntisopimus toimitusvelvollisuuden ulkopuolella kahta vuotta pitemmäksi ajaksi, kuluttaja saa kahden vuoden kuluttua irtisanoa sopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen.

Tämän pykälän 1 ja 2 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönkäyttäjän vahingoksi.

26 §

Toimitusvelvollisuuden piirissä olevalla asiakkaalla tulee olla mahdollisuus tehdä vähittäismyyjän kanssa sopimus, joka sisältää sähkönmyynnin lisäksi sähkön siirron edellyttämän verkkopalvelun. Tällöin myyjä vastaa asiakkaaseen nähden myös verkkopalvelusta. Sopimukseen sovelletaan ministeriön hyväksymiä sähkönmyyntiehtoja.

26 §

Sopimusehtojen muuttaminen

Jakeluverkonhaltija saa muuttaa liittymisopimuksen ja sähköverkkosopimuksen ja vähittäismyyjä sähkönmyyntisopimuksen mukaisia hintoja ja muita sopimusehtoja vain:

1) sopimuksessa yksilöidyllä perusteella edellyttäen, ettei sopimuksen sisältö olennaisesti muutu; vähittäismyyjä ei kuitenkaan saa muuttaa tällä perusteella toimitusvelvollisuuden ulkopuolella tehtyä määräaikaista sähkönmyyntisopimusta;

2) jos muutos perustuu lainsäädännön muuttumiseen tai viranomaisen päätökseen, jota jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä ei ole voinut ottaa lukuun sopimusta tehtäessä; tai

3) jos muutokseen on erityistä syytä olosuhteiden olennaisen muuttumisen, vanhentuneiden sopimus- tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen tai energian säästämiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen johdosta; vähittäismyyjä ei kuitenkaan saa näillä perusteilla muuttaa toimitusvelvollisuuden ulkopuolella tehtyä sopimusta.

Jakeluverkonhaltijalla ja vähittäismyyjällä on lisäksi oikeus tehdä sopimusehtoihin vä-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

häisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Jos jakeluverkonhaltijan vastuualue muuttuu, jakeluverkonhaltijalla on oikeus muuttaa verkkopalvelujen hintaa 15 §:n 3 momentissa säädetyn yhtenäisen hinnoittelun toteuttamiseksi.

Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän on lähetettävä sopijapuolelleen ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta hinnat tai muut sopimusehdot muuttuvat ja mikä on muutoksen peruste. Ilmoituksessa on mainittava, onko sopijapuolella oikeus irtisanoa sopimus. Jos perusteena on muu syy kuin lain-säädännön muutos tai viranomaisen päätös, muutos saa tulla voimaan aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

27 §

Sähkötoimitus voidaan keskeyttää, jos sähkön käyttäjä huomautuksesta huolimatta laiminlyö sähkön vähittäismyyjälle tai jakeluverkonhaltijalle tulevien maksujen suorittamisen tai muuten oleellisesti rikkoo sähkön myynnistä tai verkkopalvelusta tehdyn sopimuksen ehtoja. Ministeriö määrää tarkemmin vähittäismyyjän oikeudesta keskeyttää sähkötoimitus sekä ennen keskeyttämistä annettavasta huomautuksesta ja keskeytysilmoituksesta 25 §:ssä tarkoitetuissa sähkömyyntiehdossa.

Sähkötoimitusta ei voida maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää vakituksena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta, jonka lämmitys on riippuvainen sähköstä, lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

27 §

Oikeus pidäytyä maksusta

Jos liittymää ei ole kytketty jakeluverkonhaltijan viivästyksen vuoksi ajankohtana, jolloin liittymismaksu tai osa siitä sopimuksen mukaan erääntyy maksettavaksi, liittyjällä on oikeus pidäytyä maksusta, kunnes liittymä on kytketty. Liittymän kytkemisen jälkeen liittyjällä on oikeus pidäytyä maksamasta sellaista osaa maksusta, joka on tarpeen viivästyksen perustuvan korvausvaatimuksen vakuudeksi.

Jos sähkötoimitusta ei ole vähittäismyyjän viivästyksen vuoksi aloitettu sovittuna ajankohtana, sähkönkäyttäjällä on velvollinen maksamaan sopimukseen perustuvat maksut vasta siitä lukien, kun sähkötoimitus on aloitettu. Sähkötoimituksen aloittamisen jälkeen sähkönkäyttäjällä on oikeus pidäytyä maksamasta sellaista osaa maksusta, joka on tarpeen viivästyksen perustuvan korvausvaatimuksen vakuudeksi.

27 a §

Vakiokorvaus liittymän kytkemisen viivästyessä

Jos liittymän kytkeminen viivästyy, liittyjällä on oikeus vakiokorvaukseen. Sen määrä on kahden ensimmäisen viivästysviikon aikana kultakin alkaneelta viivästysviikolta 5 prosenttia liittymismaksusta ja tämän jälkeen

kultakin alkaneelta viivästysviikolta 10 prosenttia liittymismaksusta. Vakiokorvauksen enimmäismäärä on 30 prosenttia liittymismaksusta, kuitenkin enintään 10 000 markkaa. Mainittua markkamäärää voidaan asetuksella muuttaa, milloin taloudellinen ja rahaolojen kehitys antavat siihen aiheita. Vakiokorvausta laskettaessa käytetään perusteena niitä maksuja, joita jakeluverkonhaltija yleisesti liittymisestä perii ilman erityisolosuhteista johtuvia korotuksia.

Liittyjällä on tämän pykälän estämättä kuitenkin oikeus saada vahingostaan 27b§:n nojalla vakiokorvauksen ylittävä korvaus.

Jos jakeluverkonhaltijan suoritusta kohtaa 27 b §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu este, jakeluverkonhaltijalla ei ole velvollisuutta vakiokorvauksen maksamiseen.

27 b §

Vahingonkorvaus viivästyksen vuoksi

Liittyjällä ja sähkökäyttäjällä on oikeus korvaukseen vahingosta, jonka hän kärsii viivästyksen vuoksi, jollei sopijapuolena oleva jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä osoita, että viivästys johtuu hänen vaikutusmahdollisuksiensa ulkopuolella olevasta esteestä, jota hänen ei kohtuudella voida edellyttää ottaneen huomioon sopimusta tehtäessä ja jonka seurauksia hän ei myöskään kohtuudella olisi voinut välttää tai voittaa.

Jos viivästys johtuu henkilöstä, jota jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä on käyttänyt apunaan sopimuksen täyttämiseksi, jakeluverkonhaltija tai vastaavasti vähittäismyyjä vapautuu vahingonkorvausvelvollisuudestaan vain, jos myös mainittu henkilö olisi 1 momentin mukaan vapaa vastuusta.

Välillisen vahingon jakeluverkonhaltijat tai vähittäismyyjä on velvollinen korvaamaan vain, jos viivästys tai vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan. Välillisenä vahinkona pidetään:

1) ansion menetystä, joka liittyjälle tai sähkökäyttäjälle aiheutuu viivästyksen tai siitä johtuvien toimenpiteiden vuoksi;

2) vahinkoa, joka johtuu muuhun sopimukseen perustuvasta velvoitteesta;

3) sähkökäyttöpaikan käyttöhyödyn olennaista menetystä, josta ei aiheudu suoranaista taloudellista vahinkoa, sekä muuta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

siihen rinnastettavaa olennaista haittaa; ja

4) muuta saman kaltaista vaikeasti ennakoitavaa vahinkoa.

27 c §

Virhe

Sähkötoimitus on virheellinen, jos sähkön laatu tai toimitustapa ei vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovittun. Jollei toisin ole sovittu, sähkötoimitus on virheellinen, jos sähkö ei laadultaan vastaa Suomessa noudatettavia standardeja tai jos sähkötoimitus on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt eikä keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä.

27 d §

Hinnanalennus

Sähkökäyttäjällä on oikeus virheen perusteella virhettä vastaavaan hinnanalennukseen. Jos virhe perustuu sähkötoimituksen keskeytykseen, hinnanalennuksen määrä on vähintään kahta viikkoa vastaava osuus vuotuisesta verkkopalvelumaksusta.

27 e §

Vahingonkorvaus virheen vuoksi

Sähkökäyttäjällä on oikeus korvaukseen vahingosta, jonka hän kärsii virheen vuoksi. Jäljempänä 27 f §:ssä tarkoitettu vähittäismyyjä tai jakeluverkonhaltija on tällöin velvollinen korvaamaan 27 b §:n 3 momentissa tarkoitetun välillisen vahingon vain, jos virhe tai vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan.

27 f §

Vastuutahot

Sähkökäyttäjällä on aina oikeus esittää virheeseen perustuvat vaatimuksensa jakeluverkonhaltijalle. Vaatimus on esitettävä kohtuullisessa ajassa siitä, kun sähkökäyttäjä havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita ja hänellä oli vaatimuksen esittämiseksi tarvittavat tiedot jakeluverkonhaltijasta.

Jakeluverkonhaltija vastaa virheestä kuluttajalle, jollei jakeluverkonhaltija kohtuullisessa ajassa vaatimuksesta tiedon saatuaan ilmoita kuluttajalle virheestä vastuussa olevaa vähittäismyyjää, joka ottaa vastattavakseen virheestä aiheutuvan vahingonkorvauksen tai hinnanalennuksen.

27 g §

Sähkötoimituksen keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkötoimitusta vähittäismyyjästä johtuvasta syystä ennen kuin jakeluverkonhaltija on ilmoittanut sähkökäyttäjälle sähkötoimituksen keskeyttämisestä ja sen syystä. Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että kuluttajalle toimitetaan sähköä vähintään kolmen viikon ajan ilmoituksen lähettämisestä.

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkötoimitusta toimitusvelvollisuuden piirissä olevalle sähkökäyttäjälle ennen kuin sähkömarkkinaviranomainen on 21 §:n nojalla määrännyt uuden vähittäismyyjän.

Sähkökäyttäjän on korvattava jakeluverkonhaltijalle tässä pykälässä tarkoitetusta sähkötoimituksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Jos sähkökäyttäjä ja jakeluverkonhaltija eivät sovi korvauksesta, sähkömarkkinaviranomainen määrää korvauksen suuruuden.

27 h §

Sähkötoimituksen keskeyttäminen sähkökäyttäjästä johtuvasta syystä

Sähkötoimitus voidaan keskeyttää, jos sähkökäyttäjä on olennaisesti laiminlyönyt vähittäismyyjälle tai jakeluverkonhaltijalle tulevien maksujen suorittamisen tai on muutoin olennaisesti rikkonut sopimukseen perustuvia velvoitteitaan. Ennen sähkötoimituksen keskeyttämistä sähkökäyttäjälle on lähetettävä kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä erillinen katkaisuvaroitus. Sähkötoimituksen saa katkaista aikaisintaan viiden viikon kuluttua

siitä, kun maksu on erääntynyt tai muusta sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerän ilmoitettu sähkökäyttäjälle eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu ajoissa ennen varoitettua katkaisuaajankohtaa.

Jos maksun laiminlyönti on johtunut sähkökäyttäjän maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään, sähkötoimituksen saa keskeyttää aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua maksun eräpäivästä.

Sähkötoimitusta ei saa maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää vakituisena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta, jonka lämmitys on riippuvainen sähköstä, lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

27 i §

Liittymissopimuksen purkaminen

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa liittymissopimus, jos liittyjä on olennaisesti rikkonut liittymissopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa.

Jakeluverkonhaltijan on lähetettävä sopimuksen purusta sopijapuolelle kirjallinen ilmoitus, jossa on mainittava purkuperuste ja sopimuksen päättymisaika.

27 j §

Jakeluverkonhaltijan oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjän oikeus purkaa sähkönmyyntisopimus

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjällä sähkönmyyntisopimus, jos:

1) sähkökäyttäjä on olennaisesti rikkonut asianomaiseen sopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa; tai

2) sähkötoimitus sopimuksessa tarkoitettuun sähkökäyttöpaikkaan on keskeytetty 27 h §:n 1 momentissa säädetyllä perusteella

Voimassa oleva laki

Ehdotus

44 §
 Joka 9 §:n 2 momentin (liittämisvelvollisuus), 10 §:n 1 momentin (siirtovelvollisuus), 21 §:n 1 momentin (toimitusvelvollisuus) tai 27 §:n (sähkötoimituksen keskeyttäminen) vastaisella menettelyllä aiheuttaa toiselle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

ja keskeytys on jatkunut vähintään yhden kuukauden.

Sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen saa kuluttajan maksuviivästyksen perusteella purkaa vain 1 momentin 2 kohdassa mainitussa tapauksessa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus saadaan purkaa heti, jos sähkönkäyttäjä on syyllistynyt sähkön anastamiseen, myyjän tai jakeluverkonhaltijan vastuulla olevien laitteiden tahalliseen vahingoittamiseen tai myyjän puolelta asetettujen sinettien murtamiseen.

Jakeluverkonhaltijan tai vastaavasti vähittäismyyjän on lähetettävä sopimuksen purusta sopijapuolelleen kirjallinen ilmoitus, jossa on mainittava purkuperuste ja sopimuksen päättymisaika.

Tämän pykälän 1 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönkäyttäjän vahingoksi.

44 §
 Joka 9 §:n 2 momentin (liittämisvelvollisuus), 10 §:n (siirtovelvollisuus), 21 §:n 1 momentin (toimitusvelvollisuus) tai 27 h §:n (sähkötoimituksen keskeyttäminen) vastaisella menettelyllä aiheuttaa toiselle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin liittymissopimuksiin, sähköverkkosopimuksiin ja sähkönmyyntisopimuksiin.

Liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista 5 päivänä toukokuuta 1995 annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (781/1995) jää edelleen voimaan siltä osin kuin se ei ole ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa, kuitenkin enintään kahden vuoden ajaksi tämän lain voimaantulosta. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi tänä aikana muuttaa päätöstä. Jakeluverkonhaltija ja vähittäismyyjä voivat lain voimaantulon jälkeen soveltaa sopimussuhteissaan päätöksen liitteiden 1 ja 2 mukaisten ehtojen asemesta 9 §:n 3 momentin ja 22 §:n 1 momentin nojalla laatimiaan yleisiä sopimusehtoja.